

ខ្ញុំចង់ដឹង

អែស៊ីប សម័យ ព្រះចៅ ផារ៉ាអូង

និពន្ធដោយ
Madeleine Michaux

2
២

152

SECRET

ការបោះពុម្ពផ្សាយច្បាប់ដើមក្រោមចំនងជើងថា

L'Égypte au temps des Pharaons © Éditions MILAN 2000 France

ការបោះពុម្ពផ្សាយជាភាសាខ្មែរ : © Éditions SIPAR 2003

Scanned by CamScanner

ខ្ញុំចង់ដឹង

932

២៥

៧-២

00010333

អេស៊ីប សម័យ ព្រះចៅ ផារ៉ាអូង

និពន្ធដោយ Madeleine Michaux

ប្រែសំរួលដោយ ស៊ុនហេង ម៉េងឈាង

ប្រធានក្រុមសៀវភៅ: ស៊ុនហេង ម៉េងឈាង - ជំនួយការបោះពុម្ពផ្សាយ: លីម សន្តិភាព

ទទួលខុសត្រូវបោះពុម្ពផ្សាយ: Héloïse TISSOT - ជំនួយការរចនាទំព័រ: យ៉ែម ខេមចិត្តនា

គណៈកម្មការអំណាន: ខោល ភុន, បេ ពុច

កំនែអក្ខរាវិរុទ្ធ: ហុក សាពាប់, នេត សុគន្ធា (អង្គការស៊ីប៉ា)

សៀវភៅនេះ បានទទួលការអនុញ្ញាតពីក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា តាមប្រកាសលេខ ៧៨៦ អយក.ប្រក. ចុះថ្ងៃទី ០៨ សីហា ឆ្នាំ ២០០៣ ដើម្បីអោយបោះពុម្ពផ្សាយ សំរាប់ប្រើប្រាស់ជាសៀវភៅអានបន្ថែម នៅតាមសាលារៀនចំនេះទូទៅ។

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម 4-5

វាលលំហសំបូរទៅដោយ... រឿងនិទាន

- អេស៊ីប នៅឆ្ងាយ នៅជិត 6-7
- គ្មានទន្លេនីល គ្មានអេស៊ីប 8-9
- ក្លាយជាស្រ្តីប រស់ដោយការសរសេរ 10-11
- ព្រះចៅ ជារ៉ាអុង ជាអាទិទេព
ជាស្តេចផ្តាច់ការ 12-13
- បដិមាព្រះអាទិទេពយាងចេញពីព្រះវិហារ 14-15

ពីអ្វីជាប្រចាំថ្ងៃ ទៅអ្វីជាអមតៈ

- ពពួកអាទិទេព និងពពួកមនុស្ស 16-17
- ជនជាតិអេស៊ីបខ្លាញ់ខ្លួននឹងសេចក្តីស្លាប់ 18-19
- សាងសង់ដើម្បីអោយនៅថិតថេរ តែមិនមែន
សំរាប់ទាំងអស់គ្នាទេ 20-21
- គួរ និងធ្លាក់ពីការពិត 22-23

- អាថ៌កំបាំងនៃអក្សររូប 24-25
- ដំនើរនៃពេលវេលា 26
- ប្រទេសអេស៊ីបនៅស.វ.ទី៣ មុនគ.ស. 27

អេស៊ីប និងយើង

- ដើរតាមដានអេស៊ីប 28-29
- ប្រវត្តិសាស្ត្រនៅក្រោមខ្យាច់ 30-31

សាកល្បងរកចំលើយ 32

យើងមិនមែនជាទាយាទនៃ អរិយធម៌អេស៊ីបទេ

ក្នុងកាលដ៏យូរលង់មកហើយ អរិយធម៌អេស៊ីបបុរាណបានរីកចំរើនរុងរឿងនៅតាមដងទន្លេនីល។ អរិយធម៌នេះមានអាយុកាលពីឆ្នាំ ៣០០០ មុនគ.ស. រហូតដល់ដើមគ.ស.។ ជាអ្នកដំបូងជាងរបស់ព្រះរាជា។ សំនង់ធំៗ មានវិហារ និងចេតិយរាងសាជីជ្រុង ហៅថា ពីរ៉ាមីត។ គេបានបង្កើតអក្សររូប និងសាសនា ដែលមានអាទិទេពនិងទេវីជាច្រើនដូចជា អូស៊ីរីស(Osiris) អ៊ីស៊ីស(Isis) សេត(Seth) ហូរុស(Horus)...។

នៅសម័យនោះ អ្នកស្រុកតំណាងមានអរិយធម៌លូតលាស់ហើយ។ គេធ្វើកសិកម្ម ចិញ្ចឹមសត្វ បង្កើតទីក្រុងធំៗ និងប្រើភាសាសំស្ក្រឹតសំរាប់កត់ត្រាគម្ពីររវេទនៃសាសនាព្រាហ្មណ៍។ នៅស.វ.ទី៦ មុនគ.ស. ព្រះពុទ្ធសាសនាបានកកើតឡើង និងបានត្រូវផ្សព្វផ្សាយនៅក្នុងនិងទៅក្រៅតំណាង។

នៅសម័យនោះដែរ ជនជាតិចិនក៏បានបង្កើតអរិយធម៌រុងរឿងមួយទៀត នៅតាមដងទន្លេលឿង។ គេបានកសាងមហាកំពែងសំរាប់ធ្វើជារបងការពារប្រទេស ដាំដំនាំផ្សេងៗ ធ្វើស្រែ...។ គេអនុវត្តលទ្ធិខុងជឺ ធ្វើសក្តារៈដូនតា និងបង្កើតអក្សរចិនបុរាណ។

ចន្លោះតំណាងចិន មានជនជាតិខ្មែររស់នៅ។ នៅដើមគ.ស. ខ្មែរបានបង្កើតនគររាជ្យដែលជារដ្ឋខ្មែរដំបូង និងទទួលបានឥទ្ធិពលពីតំណាង។ ចុះហេតុអ្វីយើងស្វែងយល់ពីអេស៊ីប?

ពីរ៉ាមីតនៅអេស៊ីប

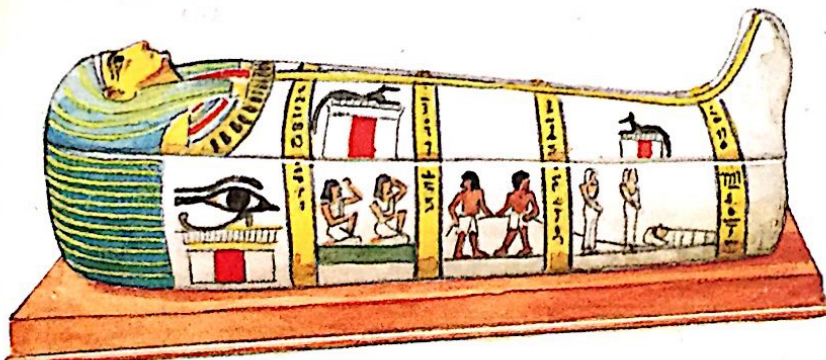
ប្រហែល៤០០០ឆ្នាំ
ក្រោយមក ព្រះបាទ
សូរ្យវរ្ម័នទី២ សង់
ប្រាសាទអង្គរវត្ត
នាស.វ.ទី១២។

ស្នាមអរិយធម៌

ស្នាមអរិយធម៌អេស៊ីបធ្វើអោយយើងរំភើប

វិហារ ពីរ៉ាមីត ផ្នូរសព វិសាកសពម្លឹមី បានធ្វើអោយយើងចាប់អារម្មណ៍ដោយសារទំហំដ៏ស្តើមស្តែរបស់វា និងពីព្រោះវាបង្ហាញពីចំនេះដឹងនិងបំនិនប្រសប់របស់ស្ថាបត្យករសិប្បករ វិបត្យជិត ដែលជាអ្នកអប់សាកសពមិនអោយរលួយ។ យើងយល់ឃើញថាស្នាកស្នាមទាំងអស់នៃអរិយធម៌នេះ ដែលបានបាត់បង់ទាំងស្រុងទៅហើយនោះ មានសោភណភាពល្អណាស់។

សាក្យជាស (sarcophagus) ប្រែថា មឈូស តែជាភាសាក្រិចមានន័យថា «អ្នកស៊ីសាច់»។ ចំពោះពួកអេស៊ីប ពាក្យនេះមានន័យថា «អ្នករក្សាទុកពួកគេអោយនៅគង់វង្ស»។

សរុបសេចក្តីទៅ ពួកអេស៊ីបក៏ដូចយើងដែរ

គេធ្វើការដើម្បីរស់ តែក៏ចេះរកពេលកំសាន្តដែរ។ គេគិតទុកមុនពីអ្វីដែលនឹងកើតឡើងក្រោយពេលស្លាប់ទៅ។ ស្រីៗចូលចិត្តភាពស្រស់ស្អាត ប្រុសៗចង់បានការងារល្អ។ ហើយជួនកាលកុមារតូចៗមិនរៀនមេរៀនដែរ។ អ្នកដែលនឹងក្លាយជាស្រ្តីបដិសេធចាគេនឹងស្ថិតនៅជាអមតៈដោយសារអត្ថបទពួកគេ។

សាស្ត្រាចារ្យអេស៊ីប ពុំដាក់ពិន្ទុដូចនេះទេ!!! តែពួកគាត់តែដោយប្រើទឹកខ្មៅក្រហម។

អេស៊ីប នៅឆ្ងាយ នៅជិត

ប្រទេសអេស៊ីបស្ថិតនៅប៉ែក
ខាងលិចធៀងខាងជើងនៃ
ប្រទេសកម្ពុជា ចំងាយប្រហែល

៧ ០០០គម ពីប្រទេសកម្ពុជាតាមផ្លូវអាកាស។ ដើម្បីធ្វើដំនើរ
ទៅកាន់ប្រទេសនោះ គេត្រូវជិះយន្តហោះ រីកចំរើនទឹក។
ប៉ុន្តែទេសភាព និងឧតុនិយមនៃប្រទេសនោះខុសគ្នាខ្លាំងពី
ទេសភាព និងឧតុនិយមនៃប្រទេសកម្ពុជា។

សំណាញ់ដឹងទេថា

ស្រូវសាលីក្នុងវាលលំហ!
ដោយសារអេស៊ីបសំបូរ
ភោគទ្រព្យកសិកម្ម ជនជាតិ
ផ្សេងៗបានចូលមកដណ្តើម
ភោគទ្រព្យទាំងនោះ : ពួក
ហ៊ិចសុសមកពីអាហ្វ៊ី (រវាង
១៦៥០ មុនគ.ស.) ពួកអាស៊ីរី
មកពីតំបន់មេសូប៉ូតាមី (រវាង
៦៦០ មុនគ.ស.) ពួកពែក
(រវាង៥២៥ មុនគ.ស.) ពួក
ក្រិច(៣៣២ មុនគ.ស.) ពួក
រ៉ូម(៣០ មុនគ.ស.)។
ក្រោយមក ពារាំងបានដឹក
ព្រែកស៊ុយអេ : បន្ទាប់មក គេ
អាចធ្វើជំនួញជាមួយបូព៌ា
ប្រទេស ដោយពុំចាច់ធ្វើ
ដំនើរព័ទ្ធទ្វីបអាហ្វ្រិចឡើយ។

នៅចុងម្ខាងទៀតនៃសមុទ្រមេឌីទែរ៉ានេ

ឧបមាថាយើងមានចតុកោណកែងធំមួយ។ ខាងជើងនិងខាងលិចមានទ្វីប
អឺរ៉ុប ខាងកើតមានទ្វីបអាស៊ី និងខាងត្បូងមានទ្វីបអាហ្វ្រិច : ចតុកោណ-
កែងនោះ គឺជាសមុទ្រមេឌីទែរ៉ានេ។ ប្រទេសអេស៊ីបស្ថិតនៅទ្វីបអាហ្វ្រិច...
តែនៅជាប់ទ្វីបអាស៊ី។ អេស៊ីបនៅមិនឆ្ងាយពេកទេពីប្រទេសក្រិច ដែលជា
ផ្នែកមួយនៃទ្វីបអឺរ៉ុប។

អេស៊ីបជាផ្នែកមួយនៃវាលខ្សាច់សាហារ៉ា

ដោយសារទីតាំងដូចនេះ ប្រទេសអេស៊ីបមានអាកាសធាតុក្តៅជានិច្ច និង
មានភ្លៀងធ្លាក់មិនញឹកញាប់ទេ។ គេឃើញមានតែវាលខ្សាច់ ផ្ទាំងថ្ម និង
ឆ្នេរល្បាក់ធំធេង ដែលគ្របដណ្តប់ផ្ទៃដីមួយភាគធំ។ ប៉ុន្តែកាលពីមុន វាមិន
ដូចនេះទេ។ ក្នុងអតីតកាលដីយូរលង់មកហើយ វាលខ្សាច់សាហារ៉ាមាន
អាកាសធាតុសើម និងមានព្រៃឈើ។ ជនជាតិអេស៊ីបដើម ប្រហែលជា
បានស្គាល់ព្រៃឈើទាំងនោះ។ ៤ ០០០ឆ្នាំ មុននេះ វាលលំហបាន
លាតសន្ធឹងរហូតដល់សមុទ្រមេឌីទែរ៉ានេ និងនៅទិសខាងកើត រហូត
ដល់សមុទ្រក្រហម។ គេអាចធ្វើដំនើរតាមសមុទ្រ រឺតាមក្បួនទូរចរ
កាត់វាលលំហ។ ក្នុងអតីតកាលក៏ដូចក្នុងបច្ចុប្បន្នកាលនេះដែរ គេ
អាចរស់នៅក្នុងវាលខ្សាច់បាន ប្រសិនបើមានប្រភពទឹក!

នៅតាមចេតិយ សត្វស្វាងឃ្លាំមើលវាលខ្សាច់។

អេស៊ីបជាទីប្រជុំបម្រុង

ប្រឆាំងនឹង

សម្រាប់

គេបានឃើញជនបរទេសជាច្រើនមកពីអាហ្វ្រិច អាស៊ី រឺអឺរ៉ុប ឆ្លងកាត់ អេស៊ីបជាហូរហែ។ អ្នកខ្លះបានទៅតាំងនៅតំបន់នោះ ជូនកាលដោយទទួលការបង្កិតបង្កំនាពេលក្រោយសង្គ្រាម រឺក្រោយការរាតត្បាតពីអ្នកជិតខាង ហើយជូនកាលក៏ដោយសន្តិវិធីផងដែរ។ ប៉ុន្តែតាំងពីយូរយារមកហើយ ជនជាតិអេស៊ីបបាននាំវត្ថុធាតុដើម លោហធាតុមានតំលៃ គ្រឿងទេស រឺទាសករចូលមកពីក្រៅតាមផ្លូវសមុទ្រ រឺតាមផ្លូវដីកាត់វាលខ្សាច់។

អឺរ៉ុប អេស៊ីបជាអឺរ៉ុបខ្លះដែរ

ប្រឆាំងនឹង

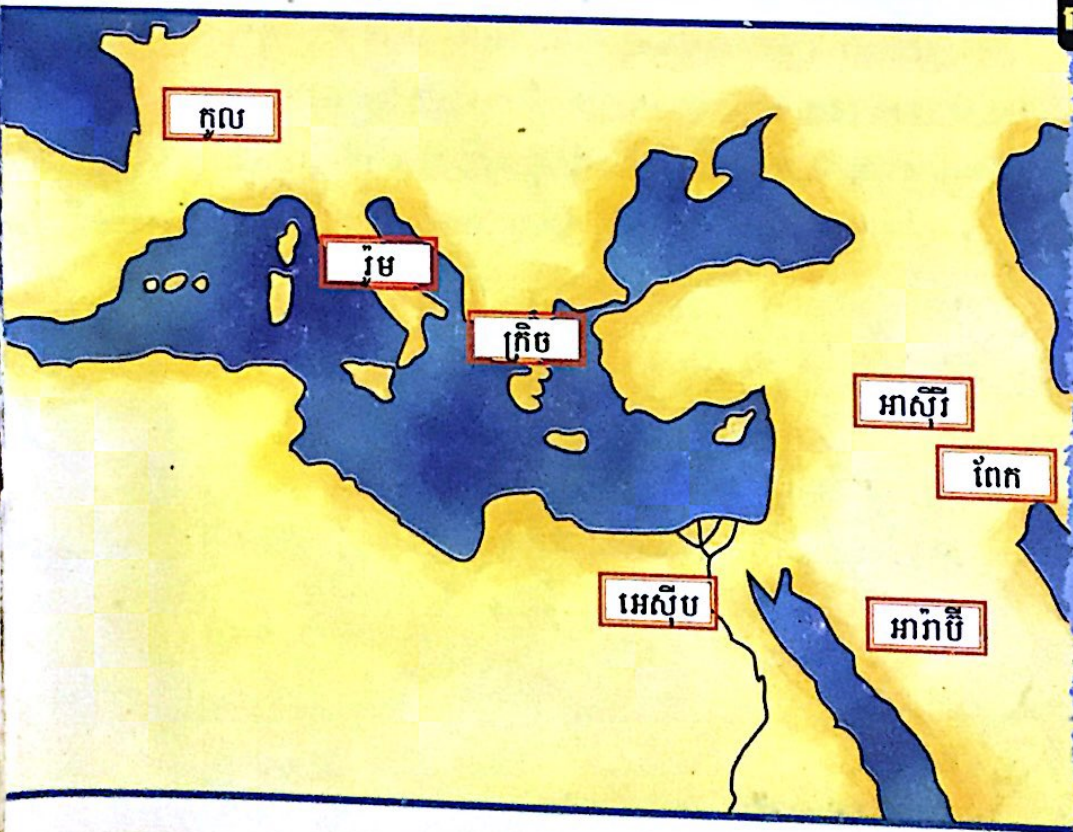
ឧទាហរណ៍ដូចជា កេរ្តិ៍ប៉ាតមិនមែនជាជនជាតិអេស៊ីបសុទ្ធតែ តែព្រះនាងជាជនជាតិក្រិច! ហើយជូនការរបស់ព្រះនាង ដែលជាជនជាតិក្រិចដែរនោះ បានសោយរាជ្យសម្បត្តិនៅអេស៊ីបចាប់ពីឆ្នាំ ៣៣២ មុនគ.ស.។ បន្ទាប់មកប្រទេសអេស៊ីបធ្លាក់ទៅក្រោមអំណាចរ៉ូម ដូចតំបន់នៅជុំវិញសមុទ្រមេឌីទែរ៉ានេទាំងមូលដែរ។

ទីប្រជុំបន្ថែមនៃខ្យល់បក់

នៅខែ មករា ខ្យល់បក់រុញច្រាននាវាពីប្រទេសអាហ្វ្រិច តំរង់ឆ្ពោះទៅប្រទេសអេស៊ីប។
នៅខែ កក្កដា ខ្យល់បក់មកពីសមុទ្រមេឌីទែរ៉ានេ : គេអាចចេញមកវិញ! ដូចនេះ គេអាចធ្វើជំនួញតាមសមុទ្រដោយងាយ ដូចជា ជាមួយប្រទេស មេស៊ីស៊ី (លីបង់) ជាដើម។

វាលលំហមួយ

ជាមធ្យម នៅប្រទេសអេស៊ីប ភ្លៀងធ្លាក់តិចជាង៥សម ក្នុងមួយឆ្នាំ។ នៅក្រុងក្លូពេញ មានភ្លៀងធ្លាក់ជាមធ្យម១៣៧សម ក្នុងមួយឆ្នាំ។

ពាក្យ

ព្រែកជីកស៊ុយអេ :

ព្រែកជីកសំរាប់នាវាចរណ៍ ប្រវែងសរុប១៩៥គម ជីកពីឆ្នាំ ១៨៥៩ដល់ឆ្នាំ ១៨៦៩ ហើយភ្ជាប់សមុទ្រ ក្រហមទៅសមុទ្រមេឌីទែរ៉ានេ។

នៅជុំវិញសមុទ្រមេឌីទែរ៉ានេ នៅពុំទាន់មានព្រំដែនទេ... ប៉ុន្តែគេនាំគ្នាសំលឹងមើលទៅអេស៊ីប។

គ្មានទន្លេនីល គ្មានអេស៊ីប

នៅសតវត្សទី៥ មុនគ.ស.

ជនជាតិក្រិចម្នាក់ឈ្មោះ ហេរ៉ូដូត (Hérodote) បានសរសេរថា អេស៊ីបជា

«អំនោយទាននៃទន្លេនីល» ។ តាំងពីមុនសម័យនោះម៉្លោះ (១២០០ឆ្នាំ មុនគ.ស.) ចំរៀងអេស៊ីបមួយបទបានរៀបរាប់ រឿងនេះស្រេចទៅហើយ : « កាលណាវាហូរ ដីរីករាយ ព្រេកអរ ពោះមិនមានកង្វល់ឡើយ » ។

សំណាញ់ដឹងទេថា

អាទិទេពទន្លេនីល

ចំពោះជនជាតិអេស៊ីប ទន្លេនីល ដែលជាភាគសំខាន់បំផុតនៃជីវិតរបស់ពួកគេ ជាអាទិទេពមួយអង្គមាននាមថា ហាពី(Hapy) ។ ខាងលើនេះ ជារូបព្រះអង្គកំពុងថ្វាយផ្កាឈូកពិសិដ្ឋ។ ពោះព្រះអង្គតូច និងរាងមូលជានិមិត្តរូបនៃវិបុលភាព។

ក្លាសិក

វាលលំហ ដែលមានទឹក មិនមែនជាវាលលំហឡើយ

ទន្លេដ៏ធំមួយឈ្មោះទន្លេនីលហូរកាត់វាលលំហអេស៊ីប ពីត្បូងចុះទៅជើង។ ទន្លេនេះមានប្រភពហូរចេញពីកន្លែងមួយជិតបឹងវិចតូរ្យា(Victoria) នៅតំបន់អេក្វាទ័រ ហើយហូរចំងាយ៦ ៧០០គម រហូតទៅដល់សមុទ្រមេឌីទែរ៉ានេ។ នៅតំបន់នោះ វាបង្កើតបានជាដីសណ្តដ៏ធំធេងមួយ។ អេស៊ីបជាអាស៊ីសមួយយ៉ាងវែង ពោលគឺកន្លែងមានទឹក ដែលធ្វើអោយវាលខ្សាច់មានជីជាតិ ហើយដែលពុំអាចកើតឡើងបានទេ បើគ្មានទន្លេនីលនោះ។

រដូវអាប៊ីត រដូវសេមូ

អេស៊ីបរស់នៅតាមចង្វាក់នៃការឡើង រីករាយស្រកនៃទឹកទន្លេនីល។ ចាប់ពីខែ កក្កដា ដល់ ខែ កញ្ញា ទឹកឡើងលិចជ្រលង លើកលែងតែភូមិអ្នកស្រុកប៉ុននោះ ដែលគេបានស្តារសង់លើទីទួល : គឺជារដូវអាប៊ីត។ បន្ទាប់មក

ទឹកទន្លេនីលក៏ស្រកចុះ ពីព្រោះនៅតំបន់អេក្វាទ័ររដូវភ្លៀងបានចប់ហើយ ។ ប៉ុន្តែទឹកជំនន់បានបន្សល់ទុកដីល្បាប់ពណ៌ខ្មៅសំបូរទៅដោយជីជាតិ ។ នៅខែ តុលា គេអាចសាបព្រោះបាន។ គេប្រមូលផលនៅរដូវសេមូ(ពី ខែ មករា ដល់ ខែ មិថុនា) ។

ទឹកឡើងលុបបំបាត់ព្រំដី អ្នកវាស់ដីធ្វើការវាស់វែងសាជាថ្មី
ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ទឹកឡើងតែងនាំដីល្បាប់មកចាក់រាយបំពេញ ធ្វើអោយ ស្នាមព្រំស្រែចំការលុបបាត់អស់។ ជារៀងរាល់ឆ្នាំដែរ ពួកស្រ្តីប្រមូល វាស់ដីតែងតែវាស់អូសខ្សែព្រំប្រទល់ស្រែចំការជាថ្មីឡើងវិញ។ ពួកគេ ចេះគណនារកផ្ទៃរបស់ចតុកោណកែង ចតុកោណក្លាយ រឺត្រីកោណ។ ជួនកាលគេត្រូវសង់ទំនប់ ប្រលាយ និងអាងទឹក។

ទន្លេនីល ជាប្រភពនៃជីវិត

ដោយសារទន្លេនីល ជនជាតិអេស៊ីបអាចដាំស្រូវសាលី អក បន្លែ ទំពាំង បាយជូរ ដើមលម្អើ ដើមឡាំងសំរាប់យកសរសៃត្បាញកំនាត់សំពត់។ ពួកគេចិញ្ចឹមគោ លា ចៀម ពពែ បក្សីស្រុក(តែមិនចិញ្ចឹមមាន់ទេ!)។ នៅតាមមាត់ទន្លេ គេអាចបរបានសត្វស្លាប ជីវីទឹក និងនៅតំបន់ខ្លះ គេ អាចចាប់ក្រពើបានទៀតផង។ ទន្លេនីលក៏ផ្តល់ត្រីអោយផងដែរ ហើយ គឺនៅតាមមាត់ទន្លេនេះឯង ដែលគេឃើញមានដុះដើមប៉ាពីរុសសំរាប់យក ទៅធ្វើជាក្រដាស។

មានឆ្នាំអាក្រក់ដែរ !
ជួនកាល ទឹកទន្លេនីលឡើងតិច ពេក មិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើ អោយកសិកម្មទទួលបានផលល្អ ទេ ហើយប្រទេសអេស៊ីបក៏មាន ការអត់ឃ្លាន(ស្ទើរតែជាព្រោះ ទុរិក្ស)។ ព្រះចៅ ជាវ៉ាអុង អង្គឯងទ្រង់កើតទុក្ខ : «*បេះដូង ខ្ញុំកើតទុក្ខព្រួយខ្លាំងណាស់ ព្រោះទឹកទន្លេនីលពុំបានឡើង តាមពេលវេលាអស់រយៈពេល ៧ឆ្នាំមកហើយ។ គ្រាប់ធញ្ញជាតិ មិនសំបូរទេ...ហើយគេមាន អ្វីៗតិចតួចណាស់សំរាប់ហូប... អ្វីៗដែលមានជីវិតតែងមាន ទុក្ខ*»។ (ព្រះចៅ ជាវ៉ាអុង ខ្សោសែ រវាងឆ្នាំ ២៦០០ មុនគ.ស.។)

ពាក្យ

អ្នកវាស់ដី : អ្នកវាស់ ដីស្រែចំការ។ កាលពីដើម គេ វាស់ដីគិតជាអាកប៉ង (ពី២០ ទៅ៥០អា ទៅតាមប្រទេស) មិនគិតជាម៉ែតការទេ។
ប៉ាពីរុស : រុក្ខជាតិម្យ៉ាងដុះនៅ ដីសណ្តទន្លេនីល។ នៅប្រទេស អេស៊ីប ប៉ាពីរុសអាចប្រើការបាន ច្រើនយ៉ាងណាស់។ បើគេកាត់ វាជាបន្ទះស្តើងៗ គេអាចធ្វើជា រមូរក្រដាស។ ចំពោះអ្នក ឯកទេសសិក្សាពីអេស៊ីប រមូរ ប៉ាពីរុស ជា«សៀវភៅ»សំរាប់ ស្រាវជ្រាវ។

ក្លាយជាស្រ្តីប រស់ដោយការសរសេរ

ស្រ្តីបជា «អ្នកសរសេរ»។ នៅក្នុងប្រទេសមួយ ដែលមនុស្ស ភាគច្រើនមិនចេះអាន និងសរសេរ មានតែពួកស្រ្តីបទេ ដែល អាចធ្វើការងាររដ្ឋបាលបាន។ ប្រការនេះធ្វើអោយពួកគេមាន អំនាចទូលំទូលាយ។

ស្រ្តីបអង្គុយពែនភ្នែក ដែលគេដាក់តាំងនៅសារមន្ទីរលូ ប្រទេសបារាំង។

ធ្វើជំរឿន ផ្សេងផ្ទាត់

ក្នុងរយៈពេល២ឆ្នាំម្តង ពួកស្រ្តីបតែងតែធ្វើការវាស់វែងដីស្រែ ចំការ ធ្វើបញ្ជីម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ រាប់សត្វស្រុក។ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ពួកគេត្រូវព្យាករកសិផល ដើម្បីកំណត់ពន្ធ។ ពួកគេមួយក្រុមៗ មានគ្នា៦នាក់ ក្នុងនោះមានស្រ្តីបម្នាក់ជា «អ្នកកាន់ខ្សែ» និង ស្រ្តីបម្នាក់ទៀតជា «អ្នកទាញខ្សែ»។ ពួកស្រ្តីបទាំងនេះធ្វើការ ថ្វាយព្រះចៅ ជាភ្នំអុង ដែលជាអ្នកសំរេចថាត្រូវធ្វើអ្វី ល្អសំរាប់អេស៊ីប។

ប្រមូលពន្ធដារ និងពន្ធគយ

ពន្ធដារត្រូវបង់ជារត្ត ដូចជា ស្រូវសាលី គោ -ល-និង-ល-។ នៅពេលប្រមូលកសិផល ពួកស្រ្តីបតែងធ្វើដំនើរទៅដល់ដីស្រែដោយផ្ទាល់ ដើម្បីធ្វើការគណនាពន្ធ ដែលកសិករត្រូវបង់។ អ្នកដែលមិនព្រមបង់ពន្ធ ត្រូវទទួលរងការវាយ ដំពីសំនាក់ពួកអង្គរក្ស ដែលដើរតាមពួកស្រ្តីប។ គេយកពន្ធដារ ដែលពួកគេប្រមូលបានទាំងអស់ ទៅទុកសំរាប់ចិញ្ចឹមពួកមន្ត្រីរាជការ។ ចំនែក នៅតាមព្រំដែនឯនោះវិញ ពួកស្រ្តីបហូតពន្ធ គយពីផលិតផល ដែលគេនាំចូលមកក្នុងប្រទេស អេស៊ីប។

សំណាញ់ដឹងទេថា

«បណ្ណាល័យធំ» របស់ជនជាតិអេស៊ីប គឺដោយសារពួកស្រ្តីបនេះហើយ ដែលយើងបានដឹងខ្លះៗ អំពីអ្វី ដែលជនជាតិអេស៊ីបបានសរសេរ : សំរាំងដំបូន្មាន ប្រលោមលោក កំនាព្យ រចនានុក្រម ចំរៀងសំរាប់ច្រៀង ថ្វាយអាទិទេព «សៀវភៅខ្មោច» រឿងនិទាន។

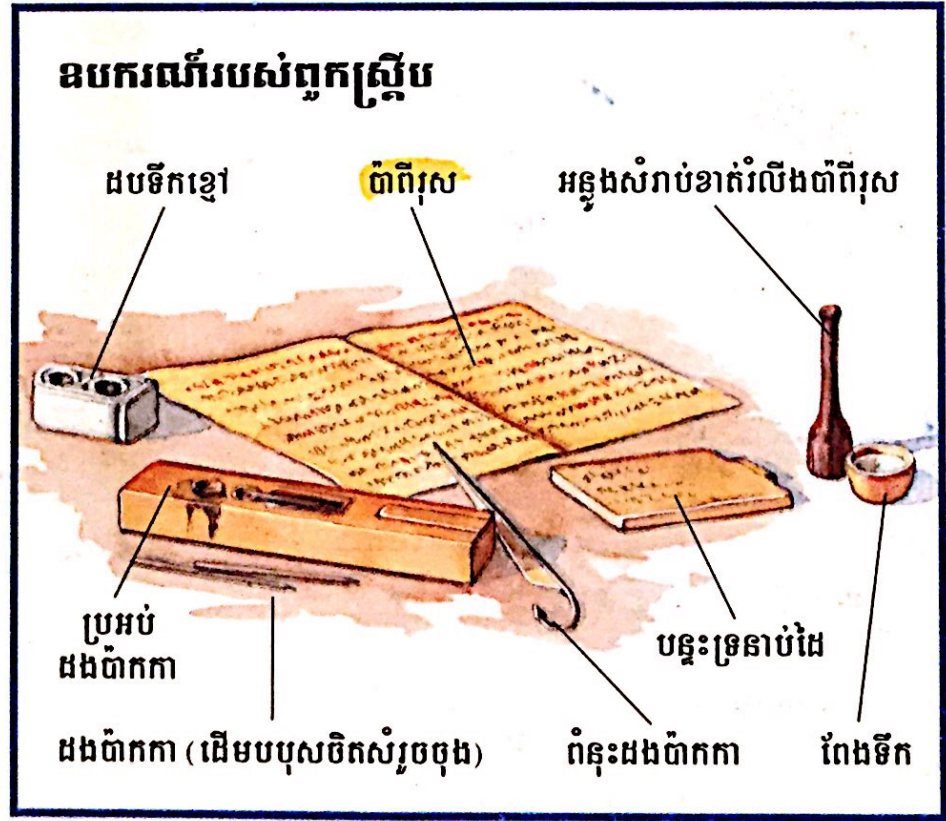
សៀវភៅ

មិនអោយស្រួលទេ ទំរាំបានធ្វើជាស្រ្តីប!

ដើម្បីក្លាយជាស្រ្តីប គេត្រូវរៀនសូត្រអស់រយៈពេលយូរ។ ស្រ្តីបរៀន អាន រៀនសរសេរ រៀនរាប់ និងត្រូវរៀននៅក្នុងសាលាចំនួន៤ឆ្នាំយ៉ាង តិច ហើយត្រូវរំពាត់ជាញឹកញាប់ : «គេទាញត្រចៀកក្មេងប្រុស យារ ទៅលើខ្នងវា វាស្តាប់នៅពេលណាដែលគេវាយវា»។ ប៉ុន្តែបន្ទាប់ពីបាន រៀនសូត្រចេះដឹងហើយ គេទទួលការគោរពពីអ្នកដទៃ មិនធ្វើការដោយ ប្រើកំលាំងកាយឡើយ «ត្រូវធ្វើជាស្រ្តីបដើម្បីអោយដៃឯងនៅទន់ៗល្អ» និងទទួលបាន ប្រាក់បៀវត្សច្រើន ។

វិសៀវ(រដ្ឋមន្ត្រី) : «ភ្នែក និងត្រចៀករបស់ធារិកអុង»

នៅថ្នាក់លើខ្ពស់បំផុតនៃឋានានុក្រមពួកស្រ្តីប មានវិសៀវ ដែលជាដៃស្តាំ របស់ព្រះចៅ ធារិកអុង។ រដ្ឋមន្ត្រីគោរពព្រះចៅ ធារិកអុងតែម្នាក់ប៉ុន្មាននោះ ហើយគេមានការទទួលខុសត្រូវធំៗ ដូចជាក្នុងការងារសាធារណៈនានា ពន្ធដារ នគរបាល ការដឹកជញ្ជូន កងទ័ពជាដើម។ រឿងរាល់ព្រឹក គេ ធ្វើការជាមួយព្រះចៅ ធារិកអុង។

វិសៀវឃ្លីៗ
 រដ្ឋមន្ត្រីខ្លះ ដែលនៅតែមាន ឈ្មោះល្បីល្បាញនៅឡើយមាន ដូចជា ផ្កាហូតិប (Ptahotep) រឺ រ៉ាម៉ូស (Ramosé) រឺ ប៉ាសេ (Paser)។ ពួកគេមានគោរមងារ ជាច្រើន ដូចជា «សេនាធិប្រុក ខុប» «នាយកលំនៅឋាន មហាក្សត្រក្រហម» រឺ «លេខា ធិការរបស់កកម្មសំងាត់» ជាដើម។

ពាក្យ សៀវភៅខ្មោច :
 សៀវភៅនេះ បានត្រូវសរសេរ ឡើង សំរាប់ជួយអ្នកស្តាប់ទៅ អោយចូលទៅដល់ឋានខ្មោច។
ឋានានុក្រម : ការរៀបចំ សង្គមមានទំរង់ជា...ពីរ៉ាមីត!
 នៅខាងក្រោមប្រធាន មាន អនុប្រធាន រួចប្រធាន អនុ ប្រធានតូចៗ តទៅទៀត-ល-។
ប៊ាតិរុស (មើលទំព័រទី៩) ។

ព្រះចៅ ធារ៉ាអុង ជាអាទិទេព ជាស្តេចផ្តាច់ការ

តម្កល់បីបបានបញ្ជូនពាក្យ
«ធារ៉ាអុង» មកអោយ
យើង។ ពាក្យនេះចេញ
មកពីពាក្យអេស៊ីប «pir-ô»
ដែលមានន័យថា «ផ្ទះធំ» ។

អីចឹងមែនហើយ ពីព្រោះព្រះរាជា ដែលគ្រងរាជសម្បត្តិនៅ
ប្រទេសអេស៊ីប តែងគង់នៅក្នុងវាំងដ៏ធំមួយ មានរាជបរិពារ
ច្រើន ដែល «អោនក្រាបដល់ដី» នៅចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះអង្គ។

ព្រះចៅ

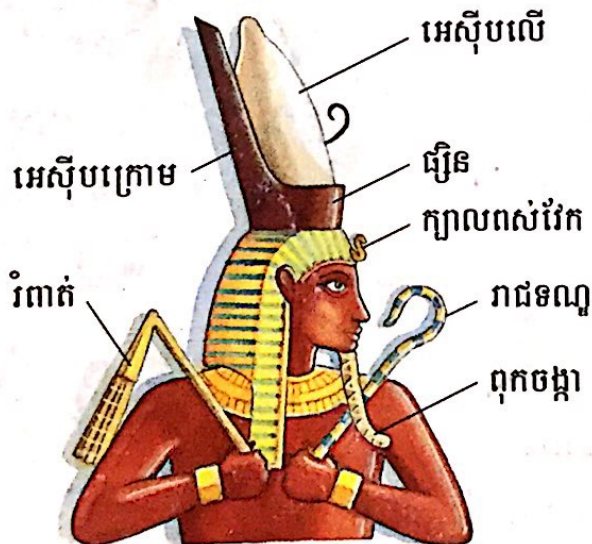
ធារ៉ាអុង ជាព្រះបុត្រា និងជា ព្រះប្រុសរបស់ព្រះអាទិទេព

ព្រះចៅ ធារ៉ាអុង ជាបុត្រារបស់អាទិទេពព្រះអាទិត្យរ៉េ (Rê) : ដើម្បីអាច
រៀបអភិសេកជាមួយព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រិយ៍ ដែលនឹងក្លាយទៅជាមាតា
របស់ធារ៉ាអុង អាទិទេពព្រះអាទិត្យបានកាឡាខ្លួនជា
មនុស្ស ជាព្រះរាជាមុន! ដូចនេះហើយ ធារ៉ាអុង
ដែលមានរូបរាងជាមនុស្ស ត្រូវគេជឿថាជាបុត្រារបស់
អាទិទេពព្រះអាទិត្យរ៉េ។ ព្រះអាទិទេពបានប្រទានរាជ
បល្ល័ង្កសំរាប់ទ្រង់សោយរាជ្យ នៅអេស៊ីបលើ (ភូមិភាគ
ខាងត្បូង) និងនៅអេស៊ីបក្រោម (ភូមិភាគខាងជើង) ។

សំណាញ់ដឹងទេចា

ព្រះរាជាទ្រង់ត្រៀម

ធារ៉ាអុងពាក់ត្រៀមលំអ ដែលជានិមិត្តរូបនៃអំនាច
ព្រះរាជា : ផ្សិតនៅលើព្រះកេស (មួកខុបនៃអេស៊ីប
លើ និងអេស៊ីបក្រោម) ក្បាលពស់វែក ដែលគេបាន
ផ្សាំងរួចសំរាប់អោយចឹកសត្រូវ ពុកចង្កាភ្លែងក្លាយ
ដែលគេគ្រង រាជទណ្ឌ និងវិពាត់។

ធារ៉ាអុងត្រូវធ្វើអោយមានសុខដុម នៅលើផែនដី

ដោយសារតែធារ៉ាអុងជាតំនាងអាទិទេព ព្រះអង្គក៏ជា
ម្ចាស់លើបាតុភូតធម្មជាតិ និងឧតុភូតផងដែរ។ ពេល
ព្រះអង្គចូលទិវង្គត រឺពេលព្រះអង្គមិនបានគោរពក្បួន
ច្បាប់អោយបានត្រឹមត្រូវនោះ គ្រោះធម្មជាតិអាចកើត
មានឡើង : ទឹកទន្លេនីលឡើងតិចពេក រឺឡើងខ្ពស់ពេក
ហើយការអត់ឃ្លានក៏កើតមានឡើង។ ដូចនេះហើយ
សំរាប់ពួកអេស៊ីប មានព្រះរាជា «លូ» គឺពិតជា
ការសំខាន់ដល់អាយុជីវិត។

«អ្វីៗ ដែលព្រះរាជាបញ្ជា ត្រូវតែសម្រេចអោយបាន»

ព្រះចៅ ផារ៉ាអូងដឹកនាំអ្វីៗ ទាំងអស់ នៅក្នុងប្រទេស អេស៊ីប ដែលបានត្រូវចាត់ ចែងទុកជាកម្មសិទ្ធិរបស់ ទ្រង់។ ផារ៉ាអូងតាមដាន មើលកសិផល បញ្ជាអោយ គេបង់ពន្ធ សាងសង់វាំង និងប្រាសាទ ដឹកនាំកងទ័ព ការពារប្រទេសជាតិ និង ចុះព្រះហស្តលេខាលើសន្ធិសញ្ញា។ ព្រះអង្គក៏ទទួលខុស ត្រូវក្នុងការធ្វើអោយមានសណ្តាប់ ធ្នាប់ក្នុងសង្គមផងដែរ : ដោយមាន ជំនួយពីរដ្ឋមន្ត្រីនិងពីចៅក្រមជាច្រើនរូប ព្រះអង្គធ្វើអោយមានយុត្តិធម៌ នៅក្នុងសង្គម ដែលជួនកាលមិនកើតមានឡើងភ្លាមៗនោះទេ។ គេបានដឹង រឿងរ៉ាវទាំងអស់នេះ តាមរយៈអំនានសៀវភៅប៉ាពីរុស ស្តីអំពីការអង្កេត និងសាលក្រម។

ក្បាំងមុខដែលរកឃើញក្នុងផ្នូរ របស់ព្រះចៅ ទូតង់ខាម៉ុន

ប៉ុន្តែផារ៉ាអូង ក៏ជាមនុស្សដែរ

ផារ៉ាអូងទាំងឡាយត្រូវសិក្សារឿនសូត្រច្រើន ហើយផារ៉ាអូងមួយចំនួន ក្លាយជាអ្នកនិពន្ធ : ស្នេហ្វ្រូ(Snéfrou)សរសេរសុន្ទរកថា អាខេណាតុន (Akhenaton)ជាទស្សនវិទូនិងជាកវី។ ប៉ុន្តែព្រះចៅ ផារ៉ាអូងក៏មានគុណវិបត្តិដូចមនុស្សទៀតដែរ : ជួនកាលផារ៉ាអូងពុំមានសមត្ថភាពដឹកនាំ ទេ។ ផារ៉ាអូងមួយអង្គ អាចលង់ស្នេហ៍ស្រី ដូចជាព្រះចៅ អាខេណាតុន ស្រលាញ់នេហ្វេទីទី(Néfertiti) ដែលមានន័យថា «ស្រីស្អាតមកហើយ» ។ ជាញឹកញាប់ រូបព្រះនាងជាមួយស្វាមីនិងបុត្រី បានត្រូវគេធ្លាក់នៅលើ ចំលាក់លិប រឺគូរលើផ្ទាំងគំនូរ។

ដំបូន្មានរបស់ផារ៉ាអូង មួយអង្គចំពោះរាជ បុត្រា

«ត្រូវជាសិល្បករព្យាបាលខាងសំដី ដើម្បីឈានទៅដល់ជ័យជំនះ។ ភាសាជាដាវមុតស្រួចរបស់ ព្រះរាជា។ ពាក្យសំដីមានអំនាច ខ្លាំងពូកែជាងអាវុធជាង ទាំងអស់... មិនត្រូវកាចទេ ការទប់ចិត្តខ្លួនឯងបាន ជាការ ប្រសើរណាស់។»

ពាក្យ

គម្ពីរលិប :

គម្ពីរសាសនារបស់ពួកដ្ឋីប និង ពួកអ្នកកាន់សាសនាគ្រិស្ត (ព្រះ យេស៊ូ) ។ នៅក្នុងគម្ពីរនោះ មានរឿងនិទានអំពីការស្នាក់នៅ របស់ពួកដ្ឋីបក្នុងប្រទេសអេស៊ីប នៅសម័យស្តេចផារ៉ាអូង។ **ប៉ាពីរុស** (មើលទំព័រទី៩) ។ **ចំលាក់លិប** : ចំលាក់រាក់ៗ លេចចេញបន្តិចពីជញ្ជាំង។ គេ មិនអាចដើរជុំវិញវាបាន ដូច ដែលគេដើរជុំវិញបដិមាទេ។

១០) ដប់

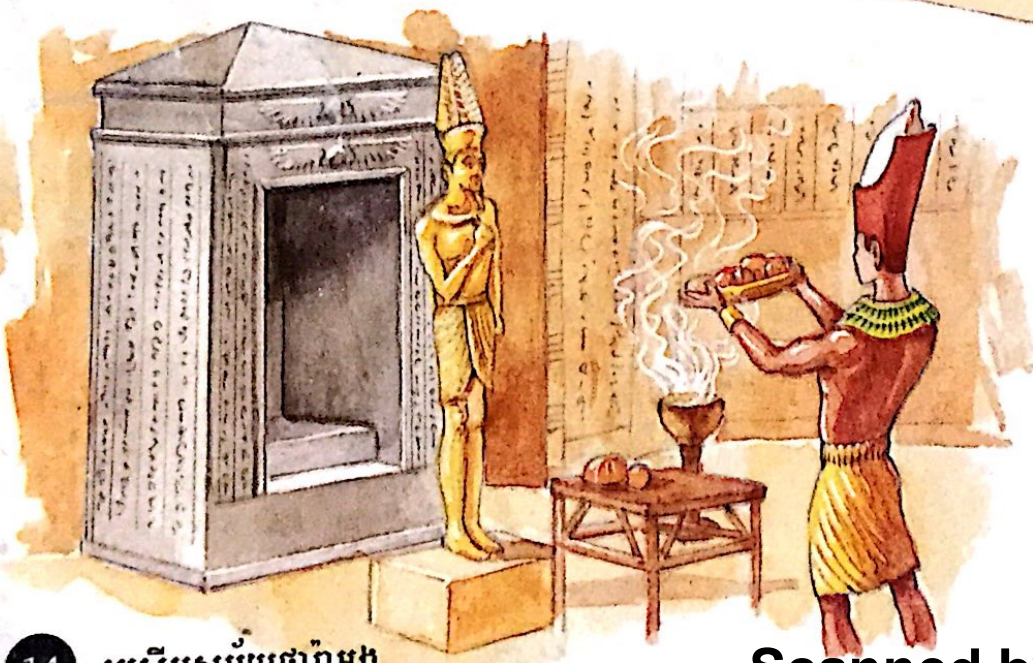
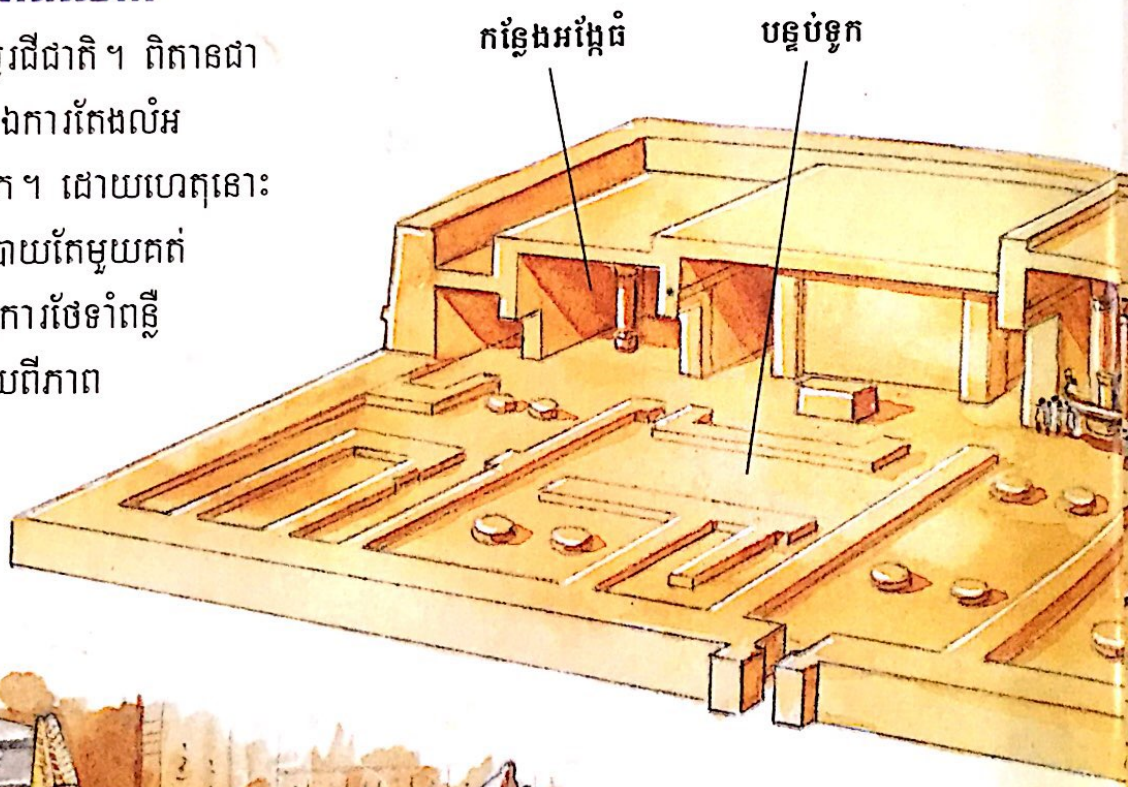
បដិមាព្រះអាទិទេព យាងចេញពីព្រះវិហារ

ថ្ងៃនេះ ជាថ្ងៃសំខាន់! គឺជាថ្ងៃបុណ្យ
អូប៉េ (Opê) ។ អាទិទេពអាម៉ុង-រ៉េ
(Amon-Rê) ដែលមានព្រះចៅ ឆារ៉ាអុង
និងអាទិទេពទៀតហែហមផងនោះ
ទ្រង់យាងឡើងតាមទន្លេនីល។ ១០ថ្ងៃ

ក្រោយមក ព្រះអង្គទ្រង់យាងត្រលប់មកវិញ។ អាទិទេពអាម៉ុង-រ៉េ
និងព្រះចៅ ឆារ៉ាអុង នឹងមានអំណាចខ្លាំងពូកែជាងពេលណាៗទាំង
អស់ : អាទិទេព និងព្រះអង្គ នឹងចំរើនបានមហិទ្ធិវិទ្ធិឡើងវិញ។

ព្រះវិហារ ជាសំនាកពិភពលោក

ដីជារូបភាពនៃដីល្អ និងសំបូរជីជាតិ។ ពិតជា
និមិត្តរូបនៃមេឃ និងផ្កាយ ឯការតែងលំអ
បរិយាយអំពីការបង្កើតលោក។ ដោយហេតុនោះ
ហើយ ព្រះវិហារជាមធ្យោបាយតែមួយគត់
សំរាប់ជួយពួកអាទិទេព ក្នុងការថែទាំពន្លឺ
និងជីវិត អោយនៅដាច់ឆ្ងាយពីភាព
ងងឹត និងពីមរណភាព។

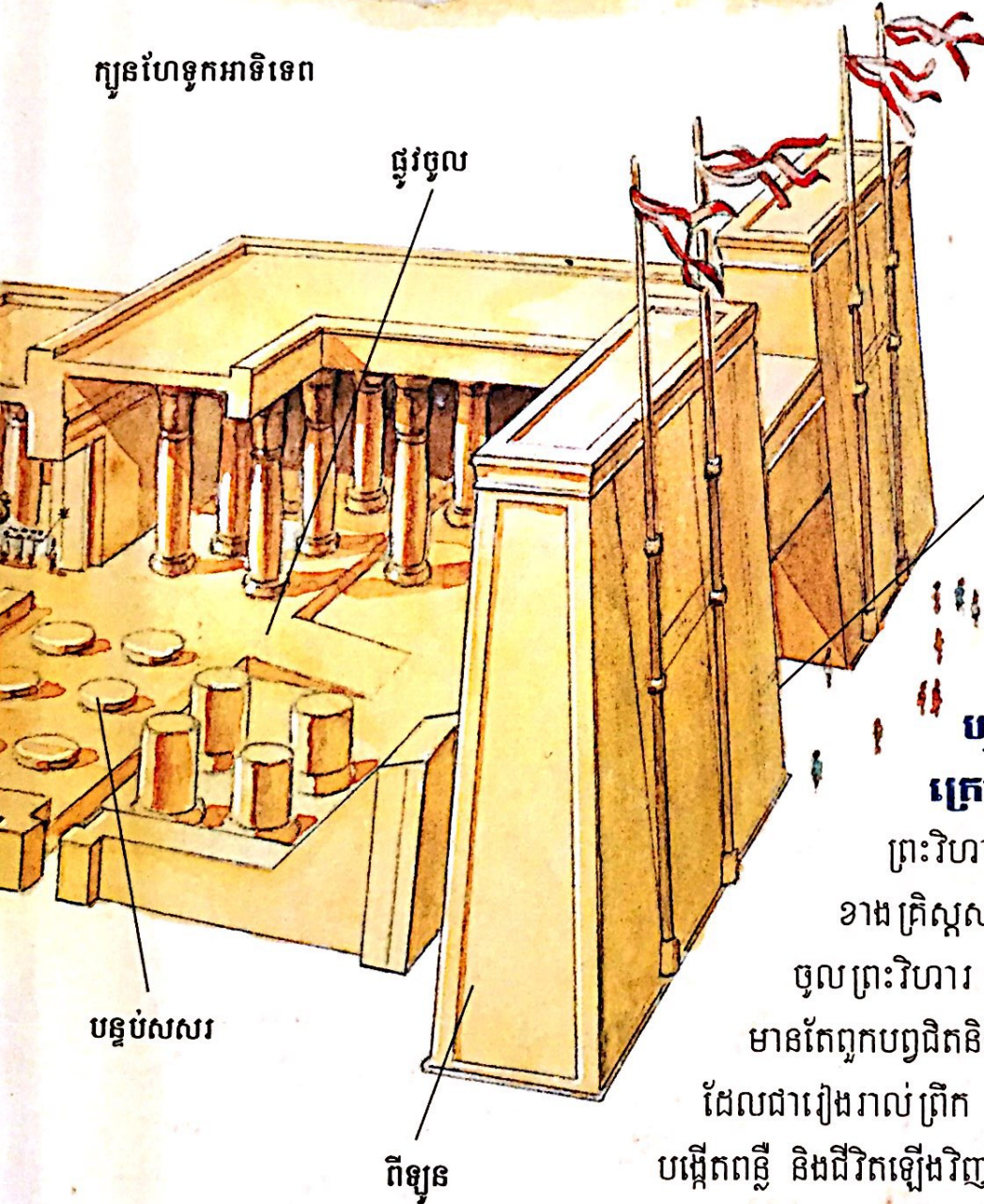

ពួកបព្វជិតនឹងបញ្ចេញបដិមា
ព្រះអាទិទេពពីលំនៅសំងាត់
របស់ព្រះអង្គ។ ព្រះចៅ ឆារ៉ាអុង
យកតង្វាយជាអាហារទៅថ្វាយ។
ព្រះអង្គ បន្សុទ្ធអាហារដោយប្រើ
ទឹកនិងផ្សែងតូប។

គេលើកបដិមាអាទិទេពដាក់លើទូកនៃ
 ក្បួនហែ។ បព្វជិតចំនួន៣០អង្គសែង
 បដិមា។ ពេលសែងចេញមកដល់
 ក្រៅ ពួកបព្វជិតទាំងនោះជួប
 អ្នកភ្លេង និងអ្នករាំ ដែលនៅចាំ
 ទទួលអបអរការយាងចេញរបស់
 ព្រះអាទិទេព ដោយរាក់ទាក់
 បំផុត។

ក្បួនហែទូកអាទិទេព

ស្ថាស្ថា

**ហួសពីព្រំដែននេះទៅ
 គ្រោះថ្នាក់មានទំហំធំធេង**

ព្រះវិហារអេស៊ីបមិនដូច ព្រះវិហារ
 ខាងគ្រិស្តសាសនាទេ ពួកអេស៊ីបមិន
 ចូលព្រះវិហារ ដើម្បីសូត្រធម៌ឡើយ។
 មានតែពួកបព្វជិតនិងព្រះចៅ ជាអ្នកប៉ុននោះ
 ដែលជារៀងរាល់ព្រឹក អាចជួយអាទិទេពអោយ
 បង្កើតពន្លឺ និងជីវិតឡើងវិញបាន។

ពពួកអាទិទេព និងពពួកមនុស្ស

ជារ៉ាអុងមួយអង្គ
ជាមេបញ្ជូនទាំងអ
ហើយត្រូវការអោយគេ

ជួយ ទើបអាទិទេព ដែលមានចំនួនរាប់រយ អាចទទួលបាន
ការគោរពដោយសមសួន។ អាទិទេពទាំងនោះ ដែលអាចប្តូរ
រូបរាង និងឈ្មោះ មានចំនួនច្រើនណាស់ រហូតដល់គេមិន
អាចរាប់អស់។

សំណាញ់ដឹងទេថា

អាទិទេពតែមួយវិ? ...
បដិវត្តន៍មួយ
ដែលមិនបាន
ស្ថិតនៅយូរអង្វែង!

ជាញឹកញាប់ នៅក្នុងតំបន់
ណាមួយនៃប្រទេសអេស៊ីប
អាទិទេពមួយបានត្រូវគេ
គោរពលើកតំកើងជាង
អាទិទេពដទៃទៀត។
អាទិទេពវី និងអាម៉ុង ដែល
ច្រើនតែនៅរួមគ្នា ទទួល
ឋានៈខ្ពស់ជាងគេ។ នៅស.វ.
ទី១៤ មុនគ.ស. ព្រះចៅ
ជារ៉ាអុង អាខេណាតុន
សាកលរូងបង្ខំអោយគោរព
អាទិទេពតែមួយ ព្រះនាម
អាតុន ប៉ុន្តែជនជាតិអេស៊ីប
មិនព្រមទទួលយកទេ។
«សកលលោក កើតឡើង
ដោយស្មារតីព្រះហស្ត ព្រះអង្គ។
បើព្រះអង្គភ្ញាក់ វា មានជីវិត
តែបើព្រះអង្គផ្អំ វា ស្លាប់»។
ចំរៀងនេះថ្វាយអាទិទេព
អាតុន (ព្រះអាទិត្យ)

សាសនា

ថូត

ភូមិខ្ញុំមានអាទិទេព... និងទេវរបស់ខ្លួន

តំបន់នីមួយៗ ទីក្រុងនីមួយៗ ភូមិនីមួយ
សុទ្ធតែមានអាទិទេពមួយ រឺច្រើនអង្គនៅច
រក្សាការពារ។ ដោយសារអាទិទេពទាំង
នោះអាចកាត់ខ្លួនជាសត្វ រឺពាក់កណ្តាល
មនុស្ស ពាក់កណ្តាលសត្វ គេបានគិតថា
អាទិទេពទាំងនោះជាតួតិម ដែលបានរស់
នៅតាំងពីបុរេប្រវត្តិមកម៉្លេះ។ ប៉ុន្តែរឿងនេះ
មិនប្រាកដទេ ។

ដើម្បីអោយអាទិទេព «មើលឃើញ»

គេត្រូវថ្វាយតម្កាយដល់ព្រះអង្គ ធ្វើការ
បូងស្កង អប់ខ្មោចសត្វជាតំនាងព្រះអង្គ : សត្វ
ឆ្មា (ចំពោះអាទិទេពពាស្ត) សត្វកូ (អាទិទេពថូត
«Thot») មេគោ (អាទិទេពហាទ័រ «Hathor») ស្នាំង
(អាទិទេពហូរុស) ចចក (អាទិទេពអានូប៊ីស) -ល- ។
គេក៏អាចសូត្រមន្តអាគមផ្សេងៗ ព្រមទាំងប្រើយ័ន្តគាថា
ផងដែរ។

ពាស្ត

ហូរុស

ក្នុងអាទិកំពាំងនៃវិហារធំៗ

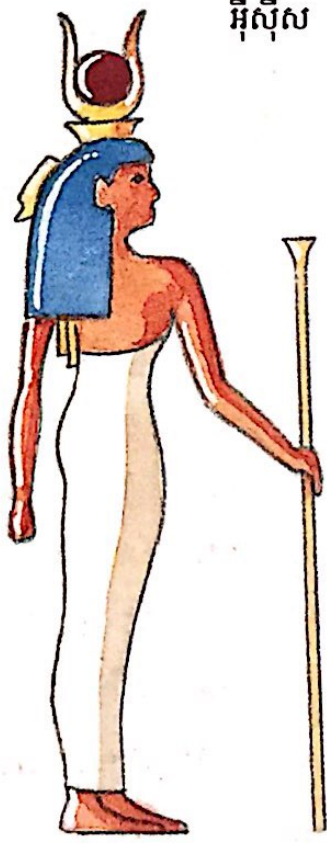
មានតែពួកបព្វជិតនិងជាវ៉ាអុងទេ ទើបអាច ចូលទៅក្នុងវិហារអាទិទេពសំខាន់ៗបាន ដូចជាវិហារអាទិទេពរំនៅក្រុងលុកស៊ី រឺ ផ្តុះ មុត និងរំនៅក្រុងកាណាក់។ រៀងរាល់ថ្ងៃ ពួកបព្វជិតតែងទៅដាក់ ក្រយាស្វាយថ្វាយបដិមាព្រះអាទិទេព លាងសំអាត និងអុជធូបថ្វាយ។ បដិមា មិនមែនគ្រាន់តែជាបដិមាប៉ុននោះទេ ៖ ព្រះអាទិទេពទ្រង់មកសណ្ឋិតនៅក្នុង នោះ។ ពេលអាទិទេព «សោយ» រួច ហើយ គេដកយកក្រយាស្វាយពីមុខ ព្រះអង្គទៅដាក់ថ្វាយអាទិទេពបន្ទាប់

បន្ទឹងទៀតៗ រឺដាក់ថ្វាយបដិមាវ៉ាអុង។ នៅទីបញ្ចប់ គេយកអាហារ នោះ ទៅចែកអោយពួកបព្វជិត និងអ្នកបំរើ។

ប្រវត្តិក្រៀមក្រំរបស់អាទិទេពអូស៊ីរីស និងអ៊ីស៊ីស

អាទិទេពអូស៊ីរីសបាន ត្រូវធ្វើគុតដោយអនុជ ព្រះអង្គព្រះនាមសេត ដែលមានការច្រណែន។ បន្ទាប់ពីស្វែងរកអស់ពេលយ៉ាងយូរ ទេវីអ៊ីស៊ីស ដែលជាមហេសីរបស់អូស៊ីរីស ក៏បានរកព្រះអង្គ ឃើញ ហើយប្រសំព្រះអង្គអោយរស់ឡើង វិញ។ ក្រោយមក ហូរុសដែលជាបុត្រារបស់ អូស៊ីរីសនិងអ៊ីស៊ីស តាំងចិត្តធ្វើការសងសឹក អោយបិតាខ្លួន។ ទីបញ្ចប់ អាទិទេពទាំងឡាយ ក៏ចែកសកលលោកអោយសេត និងហូរុស ត្រួតត្រា ចំនែកអូស៊ីរីសត្រូវសោយរាជ្យនៅ ចក្រភពខ្មោច។

អ៊ីស៊ីស

ចំប្រុងថ្វាយអូស៊ីរីស
«ដីនៃភពផែនដី ស្ថិតនៅលើដៃ របស់ទ្រង់ បើទ្រង់កំរើក ផែនដី នឹងញ័រ(...)។ ទ្រង់ជាព្រះបិតា និងមាតារបស់ពួកមនុស្ស ពួក គេរស់នៅដោយសារការដក ដង្ហើមរបស់ទ្រង់ ពួកគេស៊ីសាច់ ខ្លួនប្រាណរបស់ព្រះអង្គ។» (រវាងឆ្នាំ ១៥០០ មុនគ.ស.)

ពាក្យ

ភូតិម : សត្វ រឺ រុក្ខជាតិ ដែលគេបានចាត់ទុកជា ជួនតារបស់មនុស្សមួយក្រុម របស់កុលសម្ព័ន្ធមួយ របស់ ភូមិមួយ។
កូ : បក្សីម្យ៉ាង មានចំពុះវែង ខ្លួនពណ៌ស ក្បាលនិងកន្ទុយ ពណ៌ខ្មៅ។ ជនជាតិអេស៊ីបយក សត្វនេះធ្វើជាតំនាងចូត ដែល ជាអាទិទេពនៃការនិពន្ធ និងមន្ត អាគម ជាម្ចាស់ពួកស្រ្តីប និង ជាម្ចាស់នៃរង្វាស់ពេលវេលា។
យ័ន្តគាថា : របស់អ្វីដែលជួយ ការពារ ជាទូទៅច្រើនជាបស់ មួយតូច ដែលគេយកជាប់នឹង ខ្លួន។

ជនជាតិអេស៊ីបខ្លាយខ្លួននឹងសេចក្តីស្លាប់

៧៧០៦

ជនជាតិអេស៊ីបចំនាយពេលវេលានិងពលកម្មច្រើន ក្នុងការរៀបចំជីវិតពួកគេសំរាប់ក្រោយពេលស្លាប់ទៅ។ អ្វីៗដែលយើងដឹងពីពួកគេ បានមកសឹងតែទាំងអស់ពីចេតិយ ដែលជាកន្លែងរស់នៅរបស់អ្នកស្លាប់ និងពីសាកសពម្លូមី ដែលត្រូវរក្សាវិញ្ញាណកូន្មអោយស្ថិតនៅជាអមតៈ។

ជីវិតមនុស្សឌីណាស់

ព្រះចៅ ផារ៉ាអុដ គ្រួសារព្រះអង្គ ពួកមន្ត្រីនិងបញ្ជាធិការមានសោយ និងហូបចុកបរិបូរ ប៉ុន្តែពួកកសិករក្រីក្រមានការអត់ឃ្នានជាញឹកញាប់។ គេឃើញមានជំងឺនិងគ្រោះថ្នាក់កើតឡើងពីលក្ខខណ្ឌពិបាកនៃជីវិតដូចជាពលកម្មលំបាកក្នុងស្រែចំការនិងនៅតាមការដ្ឋានសំនង់នានា។ ជាញឹកញយ ស្ត្រីច្រើនស្លាប់ក្រោយពេលបង្កើតកូនបានម្នាក់។ ដូចនេះ គេត្រូវធ្វើតាមយកគុណប្រយោជន៍ពីជីវិតនិងធ្វើអ្វីៗទាំងអស់ ដើម្បីបន្តរស់រហូតដល់ការរស់ក្រោយពេលស្លាប់ទៅផងដែរ។

ម្លូមីព្រះចៅ រ៉ាមសេសទី២ ដែលគេបានបកសំពត់រុំចេញ

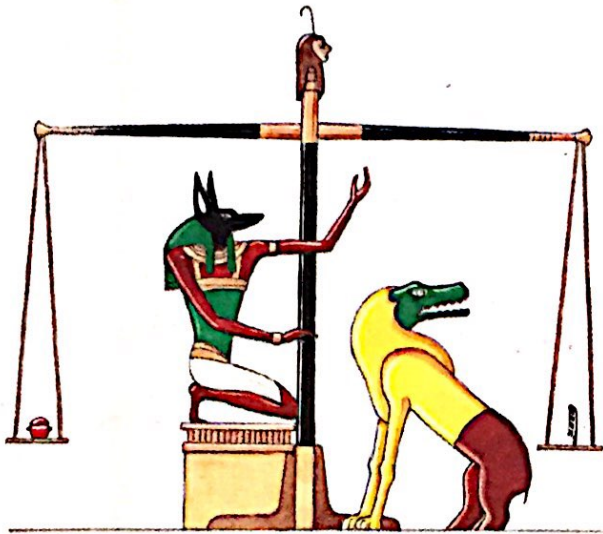
រស់នៅក្រោយពេលស្លាប់ទៅ

នៅសម័យបុរាណដ៏យូរលង់មកហើយ មានតែព្រះចៅ ផារ៉ាអុដទេ ដែលមានសិទ្ធិនិងមធ្យោបាយអាចបន្តរស់នៅបានក្រោយពេលស្លាប់ទៅហើយ។ ដើម្បីអោយវិញ្ញាណកូន្មអាចរស់នៅបាន គេត្រូវថែរក្សាសាកសពនៃមនុស្សស្លាប់អោយបានគង់វង្ស គឺកុំអោយរលួយសាបសូន្យ ដោយអប់សពនិងរុំសាកសពដោយបន្ទះសំពត់តូចៗ។ គេត្រូវនាំយកសពទៅតំកល់ទុកក្នុងចេតិយជាមួយគ្រឿងសំភារៈប្រើប្រាស់ប្រចាំថ្ងៃ ដែលសពចូលចិត្ត រួមទាំងម្ហូបអាហារផង។ គេរៀបចំចេតិយ ដែលជាផ្ទះចុងក្រោយនេះយ៉ាងល្អ តុបតែងលំអដោយផ្ទាំងគំនូរ ដែលបង្ហាញពីជីវិតឋានលោកិយ និងពីជីវិតឋានអាទិទេព។ គេកសាងចេតិយអោយមានភារវិងមាំ ដែលអាចបិទនៅយូរអង្វែង។

ទាំងអស់គ្នាមានសិទ្ធិរស់នៅជាប្រទេស

កាលពី ៥ ០០០ឆ្នាំមុន ជនជាតិអេស៊ីបជាអ្នកមានធំៗបានអោយគេអប់សពខ្លួនអោយទៅជាសាកសពម្ល៉ឹងដែរ។ ចេតិយរបស់ពួកគេ ដែលមានលក្ខណៈសំងាត់និងតុបតែងលំអដូចចេតិយរបស់ព្រះចៅផារ៉ាអូងដែរនោះ ត្រូវតែបានទទួលការការពារអោយរួចផុតពីការលួចគាស់កាយ។ ពួកអ្នកក្របានយកសពពួកគេទៅកប់ក្បែរចេតិយព្រះចៅ ផារ៉ាអូង រឺចេតិយពួកអភិជន ដើម្បីអោយចេតិយទាំងនោះជួយការពារផ្លូវរបស់ពួកគេ។

វិញ្ញាណកូន ក្នុងថាសខាងឆ្វេង មិនត្រូវធ្ងន់ជាងស្លាបបក្សីមួយទេ។ អានូប៊ីស និងសត្វកំនាចដែលជាអ្នកខាំហែកស៊ី បែរមុខទៅរកអាទិទេពអូស៊ីរីស។

តើបេះដូងអ្នកមានទំងន់ប៉ុន្មាន? *ស្លាបបក្សី*

នៅឋានខ្មោច អានូប៊ីសថ្លឹងបេះដូង(មនសិការ) របស់អ្នកស្លាប់។ បើវាធ្ងន់ជាងស្លាបសត្វម៉ាអាត ដែលជាទេវីនៃ «សច្ចធម៌» និង «យុត្តិធម៌» នោះ អ្នកស្លាប់ត្រូវសត្វកំនាចខាំហែកស៊ី និងរលាយសាបសូន្យ។ ប៉ុន្តែបើវាស្រាលជាងវិញនោះ ជីវិតអមតៈអាចចាប់ផ្តើមឡើង។

សំណាញ់ដឹងទេចាំ

ធម៌ខ្មោច
 តាមសៀវភៅខ្មោច មានតែអ្នកដែល «បានអោយអាហារដល់អ្នកអត់ឃ្លាន អោយទឹកដល់អ្នកស្រេក អោយខោអាវដល់អ្នកអាក្រាត...» ប៉ុន្តែនោះ ទើបអាចមានជីវិតអមតៈ។ គេនឹងបានទទួលស្វាគមន៍ពីអាទិទេពអូស៊ីរីស ដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងព្រលឹងក្រោយពេលស្លាប់ និងត្រួតពិនិត្យការថ្លឹងវិញ្ញាណកូន។

ចេតិយទាក់ទាញពួកចោរ!

គេតែងឃើញមានការលួចគាស់កាយចេតិយ។ ជូនកាលស្រ្តីបដែលជាភ្នាក់ងារនគរបាលចាប់បានចោរ ប៉ុន្តែគេអាចអោយប្រាក់ជាសំណូកដើម្បីអោយប៉ូលីសនោះធ្វើហាក់ដូចជាមិនឃើញអ្វីទាំងអស់ : «ខ្ញុំបានអោយរបស់ ដែលខ្ញុំលួចគាស់បានទៅប៉ូលីស គេក៏ដោះលែងខ្ញុំមក»។

សាកសពម្ល៉ឹង មានតំលៃគ្រប់កំរិត!

នៅចុងសម័យចក្រភពអេស៊ីប សាកសពសឹងតែទាំងអស់បានត្រូវអប់អោយទៅជាសាកសពម្ល៉ឹង : អ្នកអប់សពអោយទៅជាសាកសពម្ល៉ឹង បានរកឃើញបច្ចេកទេសថ្មី ដែលតម្រូវអោយមានចំនាយតិចជាងមុន។

ពាក្យ

អប់ : ប្រើផលិតផលផ្សេងៗ (ទឹកអប់ អំបិលដូចជាណាត្រុងអេស៊ីប រុក្ខជាតិ...) ដើម្បីអោយស្ងួតទឹក និងរក្សាសព។ អប់ក៏មានន័យ «ធ្វើអោយមានក្លិនល្អ» ផងដែរ។ សៀវភៅខ្មោច (មើលទំព័រទី១១)។

សាងសង់ដើម្បីអោយនៅបិតថែរ តែមិនសំរាប់ទាំងអស់គ្នាទេ

បំនិនប្រសប់
របស់ពួក
ស្ថាបត្យករ
គុណភាពនៃ
គ្រឿងសំនង់ និង

សំណាញ់ដឹងទេថា

**ពាក្យ ពីរ៉ាមីត(ចេតិយ)
មកពីភាសាក្រិច
មិនមែនមកពី
ភាសាអេស៊ីបទេ!**

ជនជាតិក្រិច ដែលចាត់ទុក
ចេតិយរបស់ព្រះចៅ ខេអូប
(Kheops) ជាអច្ឆរិយវត្ថុមួយ
ក្នុងចំណោមអច្ឆរិយវត្ថុទាំង៧
ក្នុងលោក បានហៅប្រាសាទ
ទាំងនោះថា «ពីរ៉ាមីត»
ពីព្រោះវាមានសណ្ឋានដូច
កូនភ្នំរាងជាសាជីជ្រុង :
ពីរ៉ាមី (Pyramis) ។
ជនជាតិអេស៊ីប ហៅផ្លូវធំៗ
ទាំងនោះថា «ម-រ» ពាក្យ
មួយ ដែលគេមិនដឹងថា តើ
ត្រូវអានថាដូចម្តេច។

អាកាសធាតុវាលលំហ បានជួយថែរក្សាប្រាសាទជាច្រើន
អោយនៅគង់វង្ស។ ប៉ុន្តែគេក៏ដឹងដែរថា គេហដ្ឋានរបស់
ពួកអ្នកក្រីក្រមានសភាពបែបណា នៅសម័យនោះ។

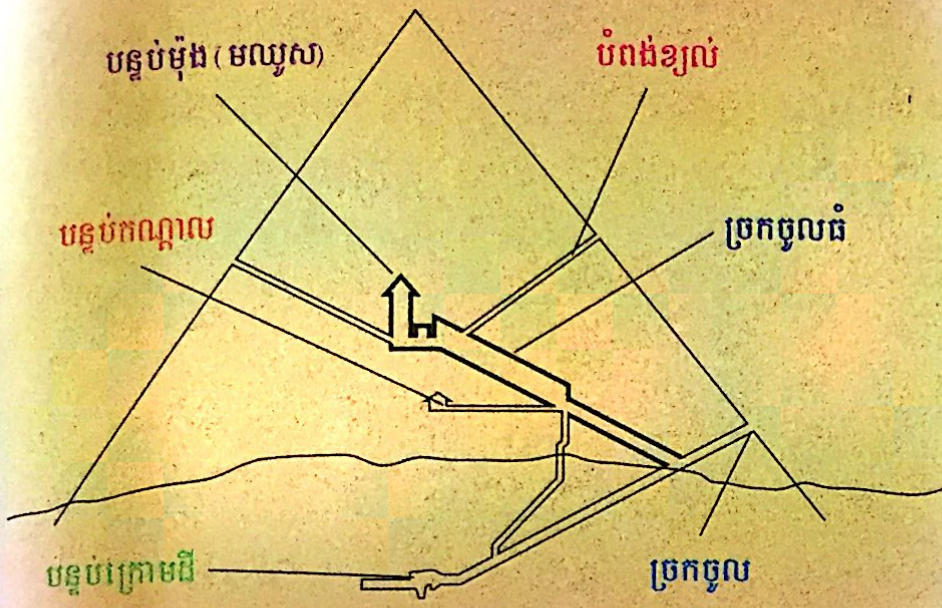
ភូមិកសិករ សង្កាត់សិប្បករ

ភូមិទាំងឡាយតាំងនៅលើទីទួលខ្ពស់ផុតពីទឹកជំនន់។ សំនាក ដែលគេបាន
រកឃើញក្នុងផ្លូវ បង្ហាញពីផ្ទះតូចៗមានតែមួយបន្ទប់សង់ពី ឥដ្ឋនៅប្រក់
ស្លឹក។ សិប្បករ ដែលធ្វើការងារនៅតាមវិហារ រឺចេតិយ មានជីវភាព
ធូរធារជាង : ផ្ទះពួកគេមានច្រើនបន្ទប់ ស្តុកមួយនិងបន្ទប់ក្រោមដីមួយ។

រាំងព្រះចៅ ផារ៉ាអូង

ពេលនៅមានព្រះជន្ម ព្រះចៅ ផារ៉ាអូងគង់នៅក្នុងរាំងសង់ពីឥដ្ឋនៅ។
ក្រោយពេលព្រះអង្គសោយទិវង្គតទៅ គេយកសាកសពព្រះអង្គទៅរក្សា
ទុកក្នុងផ្នូរ ដែលគេកសាងឡើងដោយចោះលុងផ្ទាំងថ្ម រឺដែលគេសង់ចេតិយ
រាងពីរ៉ាមីតមួយយ៉ាងធំរឹងមាំគ្របពីលើ។ កសិករសេរីរាប់ពាន់នាក់ បាន
សាងសង់ចេតិយទាំងនេះ ដោយប្រើបច្ចេកទេស ដែលយើងមិនបានស្គាល់
ច្បាស់។ ការសាងសង់អាចប្រើពេលវេលាពី២០ទៅ៣០ឆ្នាំ។ ក្នុង
រយៈពេលនេះ ពួកកម្មករបានទទួលអោយស្នាក់នៅនឹងកន្លែង
ទទួលការឧបត្ថម្ភជារបស់របរ ហើយបានសំរាកមួយថ្ងៃ
ក្នុង១០ថ្ងៃ។

គេមិនដឹងថា បន្ទប់ទាំងនោះមានតួនាទីអ្វីខ្លះទេ។

វិហារសំរាប់អាទិទេព

គេត្រូវប្រើពេលវេលាយូរណាស់ ដើម្បីសាងសង់វិហារធំៗ : ជិត ១០០០ឆ្នាំ សំរាប់វិហារកាណាក់។ សម័យនីមួយៗ រឺព្រះចៅ ជាវ៉ាអុង មួយអង្គៗសាងសង់បន្ត និងកែប្រែអគារខ្លះៗ។ វិហារជាទីលំនៅរបស់ អាទិទេពមួយអង្គ រឺច្រើនអង្គ។ នៅក្នុងព្រះវិហារ មានតាំងបដិមាព្រះអាទិទេព និងទូកសំរាប់ហែក្បួនជូនជំនើរព្រះអង្គ។

ស្ថាបត្យករពិតៗដំបូងគេ

គេនិយាយថា រវាង៣០០០ឆ្នាំ មុនគ.ស. មនុស្សម្នាក់ «បានបង្កើត» ស្ថាបត្យកម្មអំពីថ្មនិងសំនង់ចេតិយធំៗរាងសាជីជ្រុង។ គាត់មានឈ្មោះថា អ៊ីម៉ូតែប (Imhotep)។ ក្រោយមកមានអ្នកផ្សេងៗទៀតបានគូររូបវិហារ និងចេតិយធំៗតាមបែបផែនរបស់ពួកគេ។ ពួកគេចេះកសាងសំនង់បំបែរ ទៅរកទិសដែលគេបានជ្រើសរើស ប្រើខ្សែប្រយោលនិងកែង បែងចែក ការងារ គ្រោងទុកជាមុននូវសំភារៈ ដែលត្រូវប្រើប្រាស់ (ខ្សែពួរ ឃ្នាស់ ឧបករណ៍...)។

ដេរ-អែល-មេឌីណា ភូមិបំរើសេវាអោយ ពួកខ្មោច

ក្នុងរយៈពេលជិត៥០០ឆ្នាំ សិប្បករ ដែលរស់នៅក្នុងភូមិ នេះ បានសាងសង់ចេតិយថ្វាយ ព្រះចៅ ជាវ៉ាអុង នៅតំបន់មួយ លើត្រើយខាងឆ្វេងទន្លេនីល ទល់មុខទីក្រុងតែប។ ជាទូទៅ «កម្មករសង់ផ្ទះ» ទាំងអស់នោះ ចេះអាននិងសរសេរអក្សរ ប៉ុន្តែ ករណីនេះជាការលើកលែង។

ចេតិយតូចតំប្រាប់ខ្នាត

ចេតិយមិននៅឯកងង ថ្វាយ ជាចំពីគេឡើយ។ មានចេតិយ បន្ទាប់បន្សំនៅហែហមចេតិយ ធំៗ។ គេឃើញមានចេតិយ «ធំៗ» ចំនួនលើសពី ៤០ និង ចេតិយ «បន្ទាប់បន្សំ» យ៉ាង ហោចណាស់ ២០ ដែលជាផ្លូវ ព្រះរាជវង្សានុវង្ស។

គួរ និងធ្លាក់ពីការពិត

រូបចំលាក់ : អេស៊ីបក្រោម(ខាងឆ្វេង) និងអេស៊ីបលើ(ខាងស្តាំ) នៅហែហមព្រះចៅ ផារ៉ាអុង

ដោយសាររូបគំនូរ ផាត់ពណ៌ រូបចំលាក់ និងរបស់របររក ឃើញក្នុងផ្នូរ យើង អាចស្គាល់អាទិទេព អេស៊ីប ព្រះចៅ ផារ៉ាអុង ក្នុង ព្រមទាំងជីវិត ប្រចាំថ្ងៃរបស់កសិករ ពពួកសត្វ និងរុក្ខជាតិ នៃប្រទេសអេស៊ីប បុរាណទៀតផង។

សំណាញ់ដឹងទេថា

សិប្បករថ្នាក់ខ្ពស់
 អ្នកនិពន្ធមិនចុះហត្ថលេខា លើស្នាដៃរបស់ពួកគេទេ។ ប៉ុន្តែអ្នកល្បីៗបានត្រូវគេ ស្គាល់ច្បាស់នៅសម័យ នោះ។ ពួកគេជាមន្ត្រីរាជការ ហើយឋានៈប្រាប់ពីឯកទេស ពួកគេ ដូចជា «មេជាងគំនូរ គួរវិហារព្រះអាទិទេព អាម៉ុង» រឺ «អ្នកកាន់កន្ត្រៃ (ឧបករណ៍មុតសំរាប់កាត់ថ្ម) ក្នុងទីលាន ម៉ាអាត»។ ពួក គេមានសិទ្ធិរចនាលំអផ្លូវ ប្រណីតៗ។

ត្រូវគេរកក្បួនខ្នាត

ក្នុងវិស័យរូបគំនូរផាត់ពណ៌ រឺចំលាក់លិប គេត្រូវគួរ រឺធ្លាក់មុខមនុស្ស មើលឃើញពីចំហៀង ភ្នែកនិងដងខ្នងមើលឃើញពីមុខ ត្រគាកមើលឃើញ ប្រមាណ៣/៤ ជើងមើលឃើញពីចំហៀង។ កំពស់ត្រូវសមាមាត្រនិង សារៈសំខាន់នៃតួអង្គ រឺវត្ថុ។ អាទិទេពត្រូវមានពណ៌ខុសៗគ្នា : រូប អូស៊ីរីសច្រើនផាត់ពណ៌ខ្មៅដូចដីល្បាប់ដែលទន្លេនីលនាំមក រឺក៏បែក ដូចរុក្ខជាតិ ឯអាទិទេព«កំនាច» ឈ្មោះ សេត មានពណ៌ផ្កាកុលាបដូច ពណ៌វាលខ្សាច់គ្មានជីជាតិ។

ចំលាក់ដូចគ្នាទេនឹងតំរូវពិតទាំងអស់ តែចំលាក់និមួយៗមានភិនភាគខុសៗគ្នា

បើគេមើលរូបចំលាក់ គេឃើញព្រះភក្រ្តរបស់ព្រះចៅ ផារ៉ាអុង មុខរបស់ តួអង្គសំខាន់ៗ រឺរបស់កសិករសាមញ្ញមានភិនភាគប្លែកៗគ្នាពីមួយទៅ មួយ : វាត្រូវដូចទៅនឹងរូបរាងមនុស្សដែលគេធ្លាក់។ ដោយសាររូបគំនូរ ផាត់ពណ៌និងរូបសំនាកតូចៗ ដែលគេបានរកឃើញក្នុងផ្នូរ យើងដឹងថាស្ត្រី តុបតែងសក់និងផាត់មុខដូចម្តេច កសិករស្លៀកពាក់ដូចម្តេច។ នៅក្នុងផ្នូរខ្លះ សត្វស្លាបលាបពណ៌ ដែលគេគូរក្នុងស្ថានភាពបំរុងស្ទុះហើរ ហាក់ដូចជា មានជីវិតរស់ពិតៗ។

រូបភាពបង្ហាញពីជីវិតប្រចាំថ្ងៃ

រូបគំនូរផ្ទាំងពណ៌តាមជញ្ជាំងផ្ទះ រហាក់ដូចជាធ្វើអោយអ្នកស្លាប់ទៅហើយ ទៅ អាចរស់នៅបានដូចនៅលើផែនដីដែរ។ គេអាចឃើញមានគំនូរពី ការប្រមូលផល ការបេះទំពាំងបាយជូរ ការបរបាញ់ ពីពួកមន្ត្រីរាជការ កំពុងមើលផលជំនាំ រឺបញ្ជាអោយគេវាយជំកសិករ ស្រ្តីកំពុងយំនៅពេល កប់ខ្មោច កម្មករកំពុងសាងសង់វិហារជាដើម។ យើងក៏អាចមើលឃើញ ផងដែរនូវប្រភេទត្រី សត្វស្លាប រឺដើមឈើផ្សេងៗ។

តើ ពួកវិសិប្បករ?

ប្រើប្រាស់ប្រចាំថ្ងៃ ដូចជាកុលាលភាជន៍ ចានក្បាន កញ្ចក់ឆ្មុះធ្វើពី ឧបាយកល ប្រអប់ម្សៅ សំលៀកបំពាក់ និងគ្រឿងអលង្ការ ដែលគេបាន ធ្វើឡើងក្នុងផ្ទះធំៗ សុទ្ធតែល្អៗ ស្អាតៗទាំងអស់។ ប៉ុន្តែសំរាប់ជនជាតិ ក្រីក្រវិញ វត្ថុនីមួយៗត្រូវតែមាន «ប្រសិទ្ធភាព» ជួយបន្តការរស់នៅ ព្រាយពីស្លាប់ទៅ ដូចគ្នានឹងរូបគំនូរផ្ទាំងពណ៌ រឺរូបចំលាក់អីចឹងដែរ។ ពួកវិសិប្បករធ្វើយ៉ាងណាជាចំនួនច្រើនៗ ដែលគេលក់ក្នុងតំលៃថោកៗ។ ដោយហេតុនោះ ពួកអ្នក ក្រក៏អាចរកទិញសំរាប់ការពារខ្លួនបានដែរ។

ផារ៉ាអុងមួយអង្គ ដែល ពុំចង់អោយគេតែង លំអព្រះកាយ

រូបគំនូរផ្ទាំងពណ៌និងរូបចំលាក់ នៅសម័យព្រះបាទអាខេណាតុន មានលក្ខណៈប្រាកដនិយមខ្លាំង ជាងសម័យមុន។ ដូចនេះ យើង ដឹងថា ព្រះអង្គមិនស្អាតណាស់ ណាទេ តែមហេសីព្រះអង្គ ព្រះនាម នេកែទីទី (Néfertiti) ធ្វើតាមសំបើមណាស់!

«ស្បៀង» របស់ពួក សិស្សករ

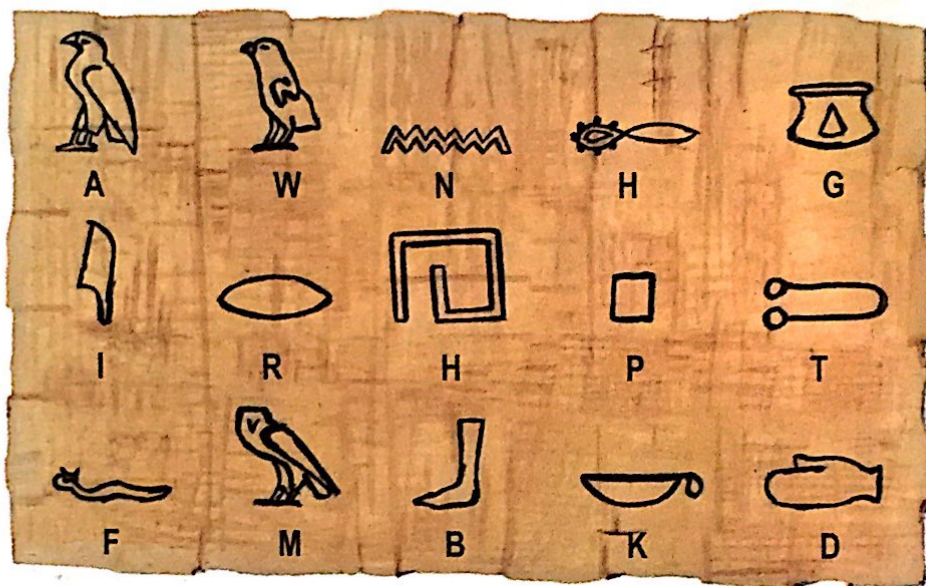
ក្បួនខ្នាតក្នុងការធ្លាក់ រឺកូររូប មានសភាពសាំញ៉ាំណាស់ ប៉ុន្តែ ជាញឹកញាប់គេតែងប្រើគំរូ ដែលគេគូរតាម ដោយគូស បន្ទាត់បែងជាការេ ដូចដែល យើងធ្វើសព្វថ្ងៃនេះដែរ!

រូបខាងឆ្វេង : រូបគំនូរផ្ទាំង ពណ៌លើជញ្ជាំង បង្ហាញពី ពួកស្រ្តីៗអ្នកយំ ដែលគេជូល អោយយំ ដើម្បីសំដែងទុក្ខ សោកក្នុងពេលកប់ខ្មោចរបស់ ពួកអ្នកមាន។

ពាក្យ ចំលាក់លិប (មើលទំព័រ ទី១៣) ។
យ៉ន្តតាថា (មើលទំព័រទី១៧) ។

អាថ៌កំបាំងនៃអក្សររូប

នៅតាមប្រាសាទអេស៊ីប គេឃើញមានរូបគំនូរជាច្រើន : រូបសត្វ មនុស្ស រុក្ខជាតិ ប៉ុន្តែក៏មានរូបដៃ រឺភ្នែកផងដែរ។ គឺជាអក្សររូប។ ទាល់តែមកដល់ឆ្នាំ ១៨២២ ក្រោយគ.ស. ទើបគេបានដឹងថា រូបទាំងនោះមានន័យថាដូចម្តេច។

អក្សររូបមួយចំនួន និងតួអក្សរ ចារាំង ដែលត្រូវគ្នា។

អក្សរមួយបែបមុនអក្សរក្រម

អក្សរអេស៊ីបដំបូង ជាតំនាងវត្ថុដោយផ្ទាល់តែម្តង : គេគូរត្រី រឺផ្ទះ ដើម្បីតំនាងអោយវត្ថុទាំងពីរនេះ រឺឯរូបក្មេងមួយប៉ោងជាតំនាងខ្យល់បក់។ អក្សរបែបនោះហៅថាអក្សរគំនិត។ ប៉ុន្តែតើគេត្រូវធ្វើដូចម្តេច ដើម្បីសរសេរ

ពាក្យ «សុភមង្គល» រឺ «សុខភាព»? គេប្រើសំលេង ដែលត្រូវនឹងរូបគំនូរ ដូចក្នុងបណ្តាវរូបអឺរីចង។ ជាឧទាហរណ៍ តំនាងមាត់ និងសំលេង «រ» ផងដែរ។ គំនូរបែបនេះគេហៅថា អក្សរសំលេង។ លើសពីនេះទៅទៀត ក្នុងភាសាអេស៊ីប តួអក្សរដូច «ហ» ត្រូវអានតាមពីរបែបខុសពីគ្នា។

សំណាញ់ដឹងទេថា

ភាសាអេស៊ីប ជាភាសាដែល គេប្រើនៅក្នុងតំបន់ជាច្រើន

គេប្រើអក្សររូបនៅប្រទេសអេស៊ីប ប្រទេសស៊ីដង តំបន់មាត់សមុទ្រក្រហម និងនៅមជ្ឈិមបូព៌ា។ សិលាចារឹកជាអក្សររូបចុងក្រោយបំផុត បានត្រូវចារឹកនៅថ្ងៃ ២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ ៣៩៤ ក្រោយគ.ស. នៅវិហារមួយលើកោះ ភីឡាអេ ក្នុងទន្លេនីល។

នៅពីក្រោយអក្សររូប

អក្សររូបមានចំនួនជាង ២ ៥០០ តួខុសៗគ្នា ដែលគេត្រូវអានពីលើចុះក្រោម ពីស្តាំមកឆ្វេង រឺពីឆ្វេងទៅស្តាំ! ហើយគំនូរ

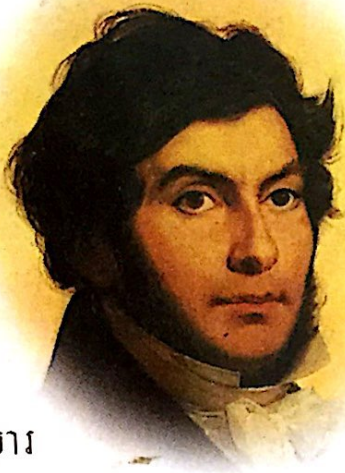
រាងអស់នោះសុទ្ធតែជាព្យញ្ជនៈ ។ ដូចនេះគេត្រូវបន្ថែមគំនូរមួយទៀត ដើម្បីសំគាល់ន័យត្រឹមត្រូវរបស់ពាក្យ គឺដូចជាយើងសរសេរ «រ-ត» សំរាប់ថា «រត» រឺក៏ថា «រិត»!

អក្សររូបកែសំរួល

គំនូរឃុំន្ទាន ពួកស្រ្តីបបានកែលំអធ្វើអោយអក្សរមានលក្ខណៈងាយស្រួល ដើម្បីសរសេរអោយបានលឿន ជាពិសេសសរសេរលើប៉ាពីរុស ។ ពួកគេសរសេរអត្ថបទ រឺធ្វើបញ្ជីដោយប្រើដើមត្រែងច្នៃធ្វើជាជក់ហៅថា កាឡាម និងទឹកខ្មៅពណ៌ខ្មៅ។ ប៉ុន្តែគេប្រើទឹកខ្មៅពណ៌ក្រហមសំរាប់កែ កិច្ចការរក្សាសិស្ស! ពួកស្រ្តីមានសារៈសំខាន់ណាស់! ព្រោះមានតែ ពួកគេទេ ដែលចេះអាន និងសរសេរអត្ថបទសព្វបែបយ៉ាង។

អឺប៉ូលីយ៉ា!

គឺជាពាក្យ ដែលជនជាតិបារាំងម្នាក់ឈ្មោះ សំប៉ូល្យុង (Champollion) អាចស្រែក ឧទានឡើងដោយរីករាយ : នៅឆ្នាំ ១៨២២ លោកជាជនទីមួយ ដែលបាន អានអក្សររូបដាច់ ដោយសារតែសិលា ចារិកមួយផ្ទាំង ដែលគេយកមកពីទីក្រុង រ៉ូសែត។ នៅលើផ្ទាំងសិលានោះ មានចារ

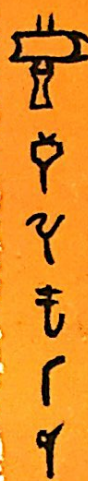
អត្ថបទជាភាសា ដោយបកប្រែពីភាសាមួយ ទៅភាសាមួយ ហើយសរសេរជាអក្សររូប អក្សរក្រិច និងអក្សររូបកែសំរួល។

គេអាចមើលផ្ទាំងសិលា «មកពីទីក្រុង រ៉ូសែត» នៅឯសារមន្ទីរ សំប៉ូល្យុង ដី ភីសៀច ក្នុងប្រទេសបារាំង។

អក្សររូបកែដោយ ព្រោះថ្នាក់

អក្សររូបពិតៗ ក៏ជាសញ្ញាសិប្ប ផងដែរ ហើយប្រហែលជា ដោយហេតុនោះ ទើបវាមិន បានផ្លូវសោះ ក្នុងរយៈពេល ៣ ០០០ឆ្នាំ! នៅក្នុងផ្លូវ «រូប ពស់» ដែលជាអក្សររូប បានត្រូវ ចងក្លាប់នឹងដី ដើម្បីកុំអោយវា ចឹកអ្នកស្លាប់!។

ពីគំនូរ ទៅជា អក្សរ ដែលគេ សំរួលអោយងាយ

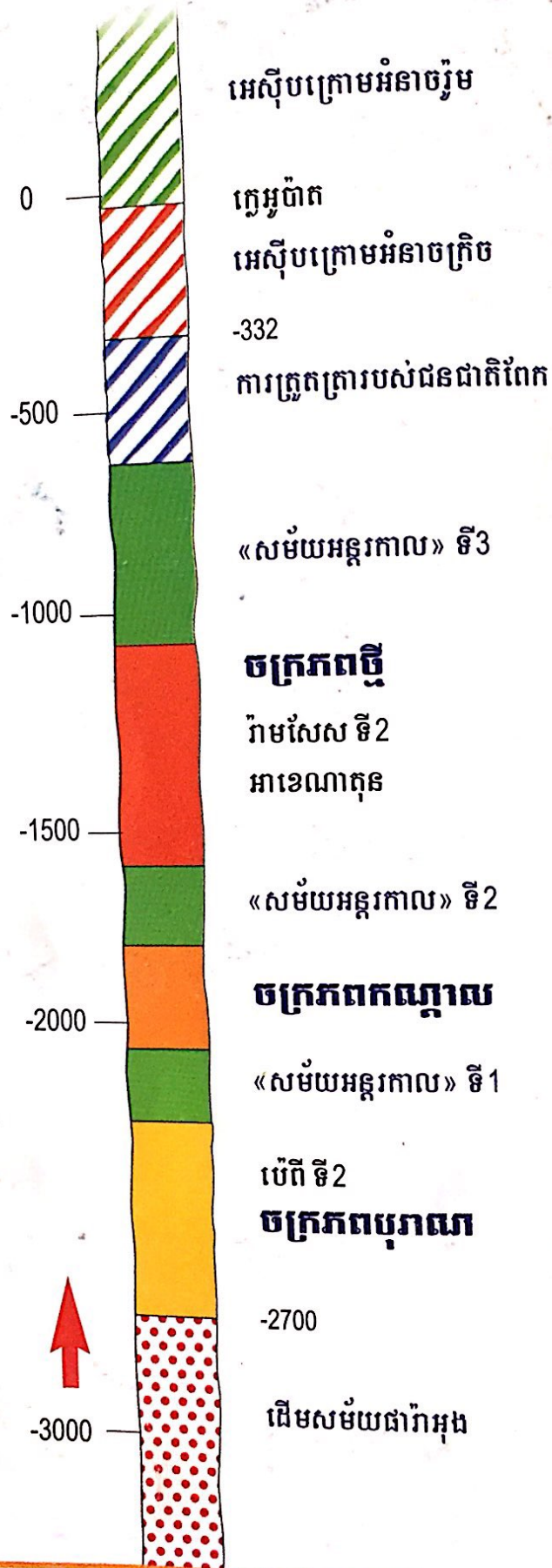
ក្លោងប៉ោង គឺខ្យល់បក់ ប៉ុន្តែដើម្បីសរសេរ អោយបានលឿន គេ បានកែវាអោយងាយ បន្តិចម្តងៗ ឈានទៅ ជារមួរតូចនេះ។

រូបខាងឆ្វេង : លោកសង់ ប្រង់ស្វ័រ សំប៉ូល្យុង (១៧៩០- ១៨៣២)

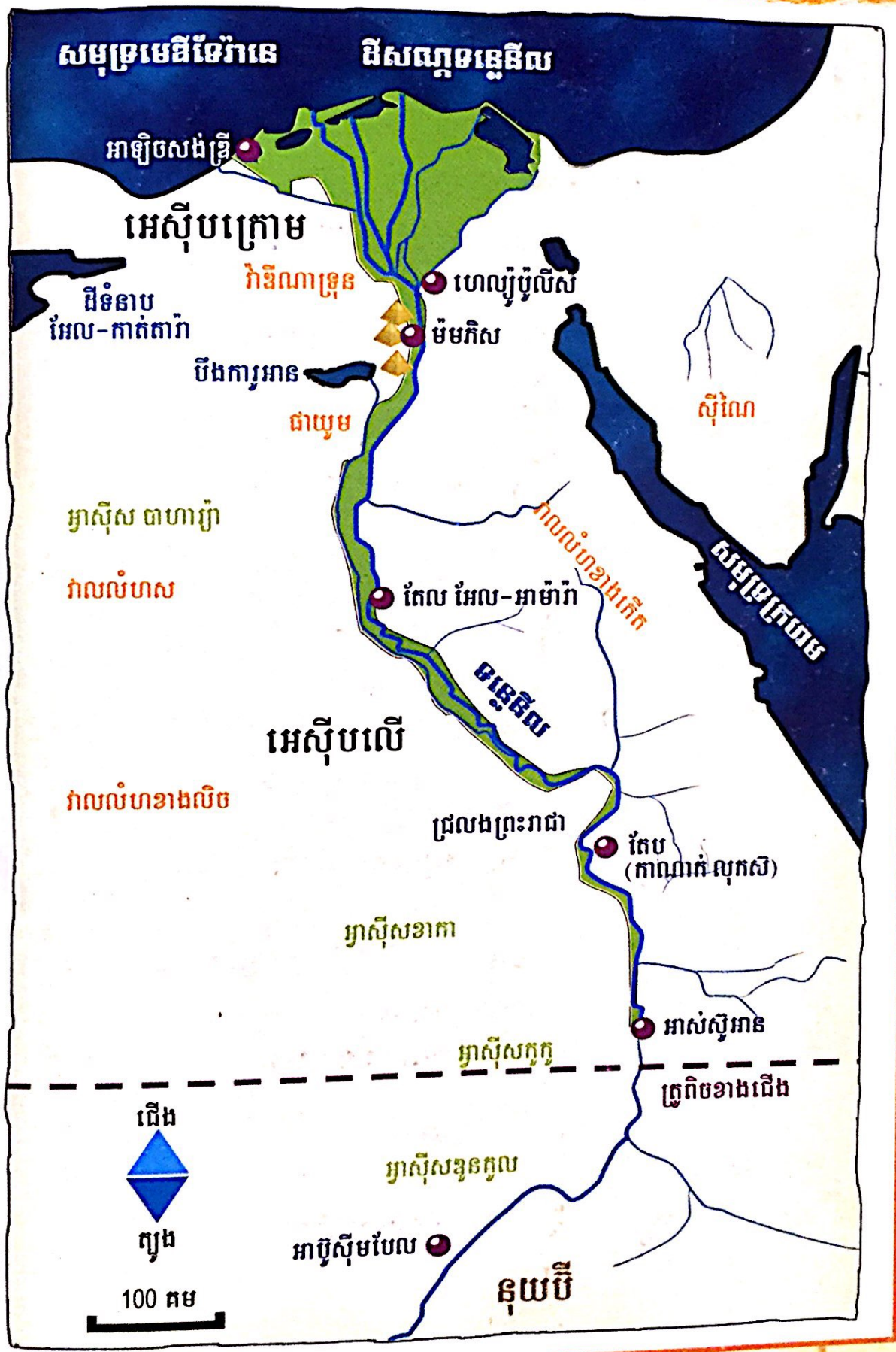
ពាក្យ

ប៉ាពីរុស (មើលទំព័រ ទី៩) ។

ដំនើរនៃពេលវេលា

ប្រទេសអេស៊ីបនៅសតវត្សទី៣ មុនគ.ស.

ដើរតាមដានអេស៊ីប

អរិយធម៌អេស៊ីបបានរលត់បាត់បង់ទៅតាំងពីយូរលង់មកហើយ ប៉ុន្តែអរិយធម៌នេះនៅតែធ្វើអោយយើងរំភើប និងទាក់ទាញចិត្តយើង។ ជានិច្ចកាល អរិយធម៌អេស៊ីបតែងបណ្តាលចិត្តយើងអោយចង់ប្រឌិតរឿងរ៉ាវផ្សេងៗ មានតាំងពីការលូតគាស់របស់របរក្នុងផ្ទះរហូតទៅដល់ការគូរជាឆាកនិទាន។

សំណាញ់ដឹងទេថា
អាចកំតាំងសំរាប់សើច...វិ
សំរាប់ធ្វើអោយក៏យន្តាត!
ពីឆាករូបភាព(រឿងពរិធំ
របស់ធារ៉ាអុង ដំនើរផ្សេង
ព្រេងរបស់តាំងតាំង) ទៅ
ដល់ខ្សែភាពយន្ត(ម៉ូមី) រឿង
ភូតភរគូរអោយភ័យខ្លាច
តែងទទួលបានជោគជ័យ។
តែគេលែងប្រើធ្វើលីម៉ូមី
ដើម្បីព្យាបាលជំងឺក្នុងដូចនៅ
ស.វ.ទី១៧ ទៀតហើយ!

ម៉ូតអេស៊ីបនៅប្រទេសអ៊ីតាលី

ជនជាតិរ៉ូមក្នុងសម័យព្រះបាទ ជួល សេសា(Jules César) និងព្រះបាទអូគុស(Auguste)បានទទួលយកអាទិទេពអេស៊ីប នាំយកសិលាស្តម្ភមកពីអេស៊ីប កសាងពីរ៉ាមីតបានពីរនៅក្រុងរ៉ូម និងដាក់តាំងរូបចំលាក់សព្វស្វំដល់អស្ចនច្បាររបស់ពួកគេ។ នៅមជ្ឈិមសម័យ គេប្រើបដិមាទាំងនោះជាគំរូដើម្បីធ្លាក់រូបសព្វតោ!

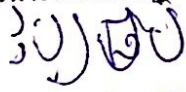
បុរសម័យ... នៃអេស៊ីប

នៅស.វ.ទី១៦ គេរកឃើញអេស៊ីបជាថ្មីទៀត តាមរយៈអត្ថបទក្រិច និងឡាតាំង : សិលាស្តម្ភលេចឡើងជាថ្មីនៅទីក្រុងរ៉ូម នៅមុខព្រះវិហារបាស៊ីលិចសាំងព្យែ។ នៅស.វ.ទី១៧ គេខិតខំអានអោយយល់អក្សររូបហើយនៅស.វ.ទី១៨ គេធ្វើដំនើរទៅដល់ទឹកដីនៃផ្ទាល់ដើម្បីទស្សនា និង

កោតសរសើរវិហារ វីពីរ៉ាមីត។ «រយៈពេល៤០ស.វ.សំលឹងមើល
មកអ្នកពីលើកំពូលពីរ៉ាមីតទាំងនេះ» អនាគត ព្រះបាទណាប៉ូឡេអុដ ឧទាន
ឡើង ពេលគាត់កំពុងស្នើសរសើរសំនង់ទាំងនោះ (មើលគំនូរទំព័រ២៨) ។

**បូណាប៉ាត ក្រាដប្លងនៃការស្រណាញ់ជាប់ចិត្ត
របស់យើងចំពោះអេស៊ីប**

ពួកអ្នកប្រាជ្ញ ដែលត្រលប់មកពីប្រទេសអេស៊ីបវិញជាមួយបូណាប៉ាត
(១៧៩៩) បាននាំយកមកនូវគំរូសំរាប់ស្ថាបត្យករ ជាងតុទ្ធុ រហូត
ដល់អ្នកស្នូចានឆ្នាំផងដែរ! រហូតដល់ហើញផ្លូវរបស់ទូតងខាម៉ុន ក្នុង
ឆ្នាំ ១៩២២ ជំរុញម៉ូតនេះសាជាថ្មីម្តងទៀត។ ពួកសិល្បករ
(ជាងចំលាក់ ជាងទង ជាងលំអនិងអ្នកផលិតខ្សែភាពយន្ត...)
យកគំនិតតាមគំរូទាំងនេះ។ សព្វថ្ងៃ គេអាចមើលប្រវត្តិសាស្ត្រ
បានតាមរយៈអក្សររូប ហើយទាំងអស់គ្នាក៏អាចមើលឃើញ
សោភណភាពនៃអង្គបទល្អៗ របស់អ្នកនិពន្ធអេស៊ីបផងដែរ។

សិលាស្នូម និងពីរ៉ាមីតមាននៅគ្រប់ទីកន្លែង!

សព្វថ្ងៃនេះ នៅក្នុងទីធ្លាសារមន្ទីរលូនេទី ក្រុងប៉ារីស គេឃើញ
មានពីរ៉ាមីតល្អឆើតឆាយមួយធ្វើពីកញ្ចក់ ឯនៅទី ក្រុងឡាស-
វើកាសនៃសហរដ្ឋអាមេរិច គេបានសង់សណ្ឋាគារមួយមាន
រាងជាពីរ៉ាមីត។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងទីក្រុងជាច្រើន គេអាចប្រទះ
ឃើញសំនង់តូចៗមានរាងជាពីរ៉ាមីតច្រើនទៀត ដែលភាគ
ច្រើនសង់ពីកញ្ចក់... អេស៊ីបនៅតែបន្តធ្វើជាគំរូរបស់យើង។
នៅប្រទេសអេស៊ីប មានសល់សិលាស្នូមចំនួនតែ៥ប៉ុន្តែនោះ
ដែលនៅឈរនៅឡើយ ប៉ុន្តែគេឃើញមានសិលាស្នូមចំនួន
ជាង១៥នៅទ្វីបអឺរ៉ុប និងនៅទ្វីបអាមេរិច។

សិលាស្នូមលុកស៊ី (Louqsor) តាំងនៅទីក្រុងប៉ារីស ក្នុងឆ្នាំ
១៨៣៦។ គេអាចមើលឃើញសិលាស្នូមនេះនៅឡើយ
នៅទីលានឡាកុងតឺក។

ម៉ូតចំលងពីគំរូអេស៊ីប
នៅសតវត្សទី២០ ពួកជាងទង
និងពួកអ្នកធ្វើទឹកអប់ បានយក
គំនិតតាមអេស៊ីប : បន្តោងនៅ
ដើមទ្រូង វិទ្យុអប់ « អាថ៌កំបាំង
សត្វស្លាំង » ដែលគេដាក់លក់ក្នុង
ជើងកាណូប បានទទួលការ
ចូលចិត្តពីសំនាក់អ្នកលេងខ្លួន។

រស់នៅ
« តាមបែបអេស៊ីប »
នៅរវាងឆ្នាំ ១៨០០-១៨១៥
គេបានធ្វើនាឡិកាប៉ោលមានរាង
ដូចវិហារអេស៊ីប កៅអីដូច
កៅអីព្រះចៅ ជារ៉ាអុង ហើយ
អក្សររូបទទួលការពេញនិយម
ណាស់ : គឺជារចនាបថ
« អេស៊ីបវិលវិញ » ។

ពាក្យ បន្តោងនៅដើមទ្រូង :
បន្តោងធំសំប៉ែត ដែលគ្រប
ដើមទ្រូង។
ជើងកាណូប : ជើងធ្វើអំពីដី
រីក មានអ្នករាងដូចក្បាល
សំរាប់ដាក់ភ្លើង ស្លុត ក្រពះ
វីពោះរៀនរបស់សាកសព
ដែលគេអប់អោយទៅជាម៉ូមី។

ប្រវត្តិសាស្ត្រ នៅក្រោមខ្សាច់

នៅមានរបស់ច្រើន
ណាស់ កប់នៅក្រោម
ខ្សាច់ ក្នុងសមុទ្រ រីក្នុង

អត្ថបទ ដែលជនជាតិអេស៊ីបបានបន្សល់
ទុក ហើយ ដែលយើងត្រូវស្រាវជ្រាវ
រកយកមកសិក្សា។ ហេតុដូចនេះហើយ
ទើបពួកអ្នកអេស៊ីបវិទ្យាបានអំពាវនាវ
រកជំនួយ ពីអ្នកឯកទេសនានា ដូចជា
អ្នកបុរាណវត្ថុវិទ្យា អ្នកមុជក្នុងសមុទ្រ
វិស្វករ និងនីតិពេទ្យ។

របកគំហើញផ្លូវព្រះចៅ ទូតង់ខាម៉ុន ក្នុងឆ្នាំ ១៩២២
នៅចំពោះមុខអ្នកបុរាណវត្ថុវិទ្យា កាកែ (Carter)

សំណាញ់ដឹងទេថា

មុខរបរមួយពិបាក

ជាការពិបាក និងត្រូវចំណាយ
ពេលយូរ ទើបក្លាយជាអ្នក
អេស៊ីបវិទ្យា។ គេត្រូវរៀន
ប្រវត្តិសាស្ត្រ ចេះធ្វើកំណាយ
ចេះអានអក្សររូប... សរុប
ទៅ ត្រូវរៀនសូត្រយូរ តែគេ
អាចធ្វើដំនើរទៅអេស៊ីប
អានសៀវភៅវិចារបំផ្លើម
សិក្សាអក្សររូប និងសិល្បៈ
អេស៊ីបសំរាប់កំសាន្ត ដូចជា
នៅសាលាលូ។ នៅមានអ្វីៗ
ច្រើនទៀត ដែលត្រូវរក
អោយឃើញ និងសិក្សា...
ជាការងារមួយសំរាប់អ្នក?

បុរាណវត្ថុវិទ្យាជំនួយដល់ប្រវត្តិវិទ្យា

អត្ថបទសរសេរដោយជនជាតិអេស៊ីប ពុំបាននៅគង់វង្សទាំងអស់ទេ ហើយ
អត្ថបទទាំងនោះ ក៏ច្រើនតែនិយាយពីព្រះចៅ ផារ៉ាអូង ពីព្រះអាទិទេពនិង
ពីអ្នកស្លាប់។ កាលណាស្រ្តីបម្លាក់សរសេរពីជីវិតកសិករ គាត់តែង
សរសេរក្នុងក្រសែភ្នែកគាត់ជាស្រ្តីប។ គាត់សំដែងសេចក្តីមើលងាយបន្តិច
ហើយចង់បង្ហាញអោយពួកសិស្សរបស់គាត់មើលឃើញថា មានអ្វីនិងរង់ចាំ
ពួកគេ កាលណាពួកគេមិនខំរៀនសូត្រ! ពួកអ្នកបុរាណវត្ថុវិទ្យា ដែល
ធ្វើការតាមបែបវិទ្យាសាស្ត្រ និងចេះប្រុងប្រយ័ត្នដូចភ្នាក់ងារប៉ូលីសនោះ
អាចចូលជ្រៅទៅជិតជីវិត «ពិតៗ» របស់ជនជាតិអេស៊ីបជាជាងពួកស្រ្តីប។

ប្រយ័ត្នចំពោះការយកព័ត៌មាន!

ការដ្ឋានបុរាណវត្ថុវិទ្យាធំៗ ជាពិសេសការដ្ឋានក្នុងសមុទ្រ ទាមទារ
អោយមានចំណាយច្រើន ហើយពួកអ្នកបុរាណវត្ថុវិទ្យាតែងស្វែងរក
ជំនួយ ឧបត្ថម្ភ។ ប៉ុន្តែអ្នកឧបត្ថម្ភចូលចិត្តអោយគេនិយាយពីខ្លួនឯង នៅក្នុង
ការផ្សព្វផ្សាយតាមទូរទស្សន៍។ ដោយហេតុនេះ ជួនកាលគេផ្សាយ

ព័ត៌មានអំពីរបកគំហើញចំលែកអស្ចារ្យ ដែលធ្វើអោយកើតមានគំនិត
រវើរវាយ...ប៉ុន្តែមិនពិតទាល់តែសោះ។ ជាឧទាហរណ៍ នៅទីក្រុង
អាឡិចសង់ដ្រី គូប្រជែង២ ក្រុមផ្សាយចារកឃើញស៊ើនដ៏ល្បីល្បាញ...
តែនៅទីកន្លែងផ្សេងគ្នា!

សាកសពម៉ូមីនិយាយ

នីតិពេទ្យអាចផ្តល់ចេកទេសអប់សាកសពឡើងវិញ ជាពិសេសដោយសារ
សាកសពម៉ូមីជាច្រើន ដែលគេបានរកឃើញក្នុងផ្ទះធំៗ នាពេលចុង
ក្រោយនេះ។ តាមការស្រាវជ្រាវលើសាកសពម៉ូមីទាំងនោះ យើងបាន
ដឹងថា ពួកអេស៊ីបមានជំងឺអ្វី ស្លាប់នៅអាយុប៉ុន្មាន ស្លាប់ដោយសារអ្វី
ដូចជា ស្លាប់ដោយគ្រោះថ្នាក់ រឺដោយបទឧក្រិដ្ឋជាដើម។

ប៉ុន្តែគេពុំអាចដឹងអ្វីៗ បានសព្វគ្រប់ទេ

បើនៅប្រទេសអេស៊ីបគេធ្វើការងារទាំងអស់នេះ ព្រមទាំងរកឃើញអ្វីថ្មីៗ
វារៀងរាល់ថ្ងៃក៏ដោយ ក៏គេនឹងពុំអាចចូលក្នុងជនអេស៊ីប នាឆ្នាំ ៤០០០
មុនគ.ស. ហើយនឹកគិតដូចជនអេស៊ីបពិតៗនោះបានដែរ។ ប៉ុន្តែគេអាច
ប្រែប្រួលរបស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ជនអេស៊ីបឡើងវិញបាន។

ហ្ន៎! បន្ទាចខ្ញុំមក!

គេបាននិយាយពីបណ្តាសាសាត
សពម៉ូមី : សព ដែលបានត្រូវគេ
រំខានមិនអោយបានសំរាកស្រួល
នឹងធ្វើការសងសឹកវិញ។ ប៉ុន្តែ
រឿងទាំងនេះ សុទ្ធតែជារឿង
ព្រេងនិទានទេ! ជាឧទាហរណ៍
ពួកអ្នកបុរាណវត្ថុវិទ្យា ដែលបាន
រកឃើញផ្ទះទូកង់ខាម៉ុន សុទ្ធតែ
ទទួលមរណភាពតាមធម្មជាតិ
ក្រោយរបកគំហើញនោះយ៉ាង
យូរ លើកលែងតែអ្នកដែលមាន
ជំងឺមុននោះទេ។

ពាក្យ

ស៊ើន : ប៉មខ្ពស់ៗ
ដែលគេសង់ សំរាប់ដាក់ភ្លើង
ជាសញ្ញានាំផ្លូវនាវានៅពេល
យប់។
ស៊ើននៅក្រុងអាឡិចសង់ដ្រី :
អច្ឆរិយវត្ថុមួយក្នុងចំណោម
អច្ឆរិយវត្ថុពិភពលោកទាំង៧
ក្នុងសម័យបុរាណ។
អប់ (មើលទំព័រទី១៩) ។

ការដ្ឋានកំនាយនៅអេស៊ីប
នាពេលបច្ចុប្បន្ន

សិក្ខាប្រឡងរកបំបែយ

គម្រោងអន្តរជាតិ W នៃ ៧ ឧបទ្វីបអាស៊ី

«ខ្ញុំចង់ដឹង» នេះចប់ហើយ តើសំណាញ់ ចាំបានអ្វីខ្លះ? សំនួរទាំងនេះ អាចជួយ អោយសំណាញ់ធ្វើការសាកល្បងលើ ចំនេះដឹងរបស់ខ្លួន។ ប្រយ័ត្នណា! ជួនកាល អាចមានចំលើយច្រើន។

1 ចិកទន្លេនីលឡើង :
 ក. ដោយសារទំនប់។
 ខ. ដោយសារភ្លៀងនៅតំបន់អេក្វាទ័រ។
 គ. ពីព្រោះមានភ្លៀងច្រើននៅអេស៊ីប។

2 កាលណាចិកទន្លេនីលឡើងតិច :
 ក. មានដីល្បាប់។
 ខ. ទុរ្ភិក្សកើតឡើង។
 គ. គេរីករាយសប្បាយចិត្ត។

3 ព្រះចៅ ជារ៉ាអុង ជា :
 ក. អនុជអាទិទេពតំនាងព្រះអាទិត្យ។
 ខ. បុត្រាអាទិទេពតំនាងមេឃ។
 គ. បុត្រាអាទិទេពតំនាងព្រះអាទិត្យ។

4 នៅអេស៊ីប គេបង់ពន្ធ :
 ក. ជាស្រូវសាលី។
 ខ. ជាប្រាក់។
 គ. ជាខ្សែកធ្វើពីសំបកខ្យងខ្មៅ។

5 នៅប្រទេសអេស៊ីប :
 ក. ទាំងអស់គ្នាចេះសរសេរ។
 ខ. មានតែជារ៉ាអុងទេ ដែលចេះសរសេរ។
 គ. មានតែពួកស្រ្តីប ពួកបព្វជិតនិងព្រះចៅ ជារ៉ាអុងទេ ដែលចេះសរសេរ។

6 ព្រះបដិមាអាទិទេព :
 ក. ទទួលកង្វាយជាចង្កាន់ពីពួកបព្វជិត។
 ខ. នៅកន្លែងលាក់បំពូន។
 គ. ត្រូវគេកប់ក្នុងដី រៀងរាល់ឆ្នាំ។

7 កម្មករ ដែលសាងសង់ ពីរ៉ាមីតជា :
 ក. កសិករសេរី។
 ខ. អ្នកទោស។
 គ. ទាសករ។

8 អ្វីមួយតែបបានបង្កើតពីរ៉ាមីត នេះរវាងឆ្នាំ :
 ក. ៥០០ មុនគ.ស.។
 ខ. ៣០០០ មុនគ.ស.។
 គ. ១០០០ មុនគ.ស.។

9 អក្សររូបតាង :
 ក. វត្តមួយវិសត្វមួយ។
 ខ. សំលេងមួយ។
 គ. ស្រះទាំងអស់។

សិទ្ធិលើរូបភាព

គំនូរដោយ

ទំព័រ 4 : © យុន សុវណ្ណារិទ្ធ

ទំព័រ 1, 3, 4-5, 11, 12, 14-15, 16-17, 19 : © Régis Mac

រូបថតដោយ

ក្រុមសៀវភៅ : © Bridgeman Giraudon, P. Sorgue / ទំព័រ 3 : © R. Clavaud /
 ទំព័រ 6 : © R. Clavaud / ទំព័រ 7 : © Isocèle / ទំព័រ 8 : © F. Guillaumet / ទំព័រ 8-9 :
 © B. Guillemard / ទំព័រ 10 : © Lauros-Giraudon / ទំព័រ 13 : © Giraudon /
 ទំព័រ 18 : © Giraudon / ទំព័រ 20 : © R. Clavaud / ទំព័រ 21 : © B. Douin / ទំព័រ 22 :
 © P. Sorgue / ទំព័រ 23 : © Giraudon / ទំព័រ 24 : © F. Guillaumet / ទំព័រ 25 :
 © Harlingue-Violet, Collection Violet, F. Guillaumet / ទំព័រ 26-27 : © Isocèle,
 P. Sorgue / ទំព័រ 28 : La bataille des Pyramides, Watteau, Musée des Beaux-Arts,
 Lille © E. Lessing-AGK Paris / ទំព័រ 29 : © Corbis-Syigma / ទំព័រ 30 : © Collection
 Violet / ទំព័រ 31 : © R. Clavaud

Hun Sen Library

K010333

© Éditions SIPAR 2003

ផ្ទះលេខ 9 ផ្លូវ 21

ទន្លេពសាក់ ចំការមន

ភ្នំពេញ - កម្ពុជា

ទូរស័ព្ទ : (855-23) 216 001

ទូរសារ : (855-23) 987 908

siparedition@online.com.kh

រាល់ការចំលងទាំងអស់ រឺ
 ការចំលងផ្នែកណាមួយនៃ
 សៀវភៅនេះ ទោះបីជាតាម
 របៀបណាត់ដោយ ដោយគ្មាន

CATALOGED IN ALEPH
 No. 31134
 te 31-07-13

ការយល់ព្រមពីអង្គការស៊ីប៉ា
 (SIPAR) ទទួលបាន និងត្រូវ
 រក្សាទុក សិទ្ធិចំលង
 និងបកប្រែចំពោះគ្រប់ប្រទេស
 ទាំងអស់។

ការថ្លែងអំណរគុណ

យើងខ្ញុំសូមអរគុណជាលើសលេប ចំពោះ ក្រុមប្រឹក្សាអនុម័តសៀវភៅសិក្សា និង
 សំភារៈ ឧបទេសរបស់ ក្រសួងអយក។ ចំពោះ ក្រសួងការបរទេសបារាំង
 (Ministère français des Affaires étrangères) ដែលបានជួយទិញសិទ្ធិសំរាប់
 ការបោះពុម្ពពី Mila មជ្ឈមណ្ឌលភាសាបារាំង (Centre culturel
 français) ដែលបានជួយសៀវភៅមុនពេលបោះពុម្ព។ សៀវភៅនេះទទួល
 ឧបត្ថម្ភពីកូនចៅរបស់ លោក ជឿន ដី សាំងតិចស៊ុយបេរី (ouvrage honoraire
 d'une subvention de la succession de Saint-Exupéry) ។

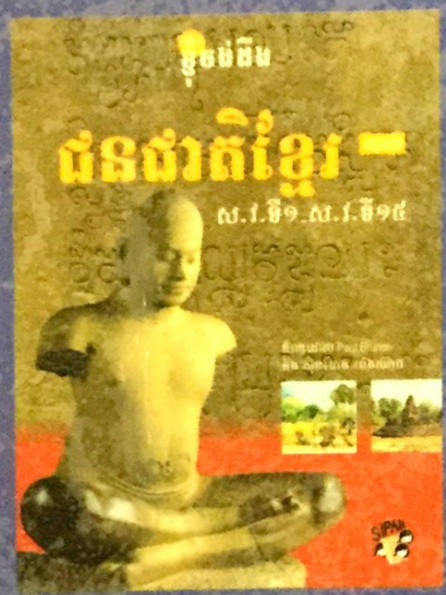
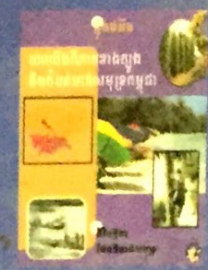
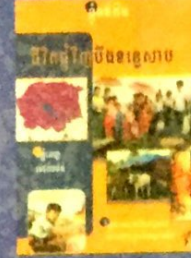
បោះពុម្ពនៅប្រទេសកម្ពុជា
 ដោយរោងពុម្ព
 3D Graphics Publishing
 បោះពុម្ពនៅកម្ពុជា
 Printed in Cambodia

ចំលើយ

1-2/2-3/3-4/4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-1397-1398-1399-1400-1401-1402-1403-1404-1405-1406-1407-1408-1409-1410-1411-1412-1413-1414-1415-1416-1417-1418-1419-1420-1421-1422-1423-1424-1425-1426-1427-1428-1429-1430-1431-1432-1433-1434-1435-1436-1437-1438-1439-1440-1441-1442-1443-1444-1445-1446-1447-1448-1449-1450-1451-1452-1453-1454-1455-1456-1457-1458-1459-1460-1461-1462-1463-1464-1465-1466-1467-1468-1469-1470-1471-1472-1473-1474-1475-1476-1477-1478-1479-1480-1481-1482-1483-1484-1485-1486-1487-1488-1489-1490-1491-1492-1493-1494-1495-1496-1497-1498-1499-1500-1501-1502-1503-1504-1505-1506-1507-1508-1509-1510-1511-1512-1513-1514-1515-1516-1517-1518-1519-1520-1521-1522-1523-1524-1525-1526-1527-1528-1529-1530-1531-1532-1533-1534-1535-1536-1537-1538-1539-1540-1541-1542-1543-1544-1545-1546-1547-1548-1549-1550-1551-1552-1553-1554-1555-1556-1557-1558-1559-1560-1561-1562-1563-1564-1565-1566-1567-1568-1569-1570-1571-1572-1573-1574-1575-1576-1577-1578-1579-1580-1581-1582-1583-1584-1585-1586-1587-1588-1589-1590-1591-1592-1593-1594-1595-1596-1597-1598-1599-1600-1601-1602-1603-1604-1605-1606-1607-1608-1609-1610-1611-1612-1613-1614-1615-1616-1617-1618-1619-1620-1621-1622-1623-1624-1625-1626-1627-1628-1629-1630-1631-1632-1633-1634-1635-1636-1637-1638-1639-1640-1641-1642-1643-1644-1645-1646-1647-1648-1649-1650-1651-1652-1653-1654-1655-1656-1657-1658-1659-1660-1661-1662-1663-1664-1665-1666-1667-1668-1669-1670-1671-1672-1673-1674-1675-1676-1677-1678-1679-1680-1681-1682-1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-1692-1693-1694-1695-1696-1697-1698-1699-1700-1701-1702-1703-1704-1705-1706-1707-1708-1709-1710-1711-1712-1713-1714-1715-1716-1717-1718-1719-1720-1721-1722-1723-1724-1725-1726-1727-1728-1729-1730-1731-1732-1733-1734-1735-1736-1737-1738-1739-1740-1741-1742-1743-1744-1745-1746-1747-1748-1749-1750-1751-1752-1753-1754-1755-1756-1757-1758-1759-1760-1761-1762-1763-1764-1765-1766-1767-1768-1769-1770-1771-1772-1773-1774-1775-1776-1777-1778-1779-1780-1781-1782-1783-1784-1785-1786-1787-1788-1789-1790-1791-1792-1793-1794-1795-1796-1797-1798-1799-1800-1801-1802-1803-1804-1805-1806-1807-1808-1809-1810-1811-1812-1813-1814-1815-1816-1817-1818-1819-1820-1821-1822-1823-1824-1825-1826-1827-1828-1829-1830-1831-1832-1833-1834-1835-1836-1837-1838-1839-1840-1841-1842-1843-1844-1845-1846-1847-1848-1849-1850-1851-1852-1853-1854-1855-1856-1857-1858-1859-1860-1861-1862-1863-1864-1865-1866-1867-1868-1869-1870-1871-1872-1873-1874-1875-1876-1877-1878-1879-1880-1881-1882-1883-1884-1885-1886-1887-1888-1889-1890-1891-1892-1893-1894-1895-1896-1897-1898-1899-1900-1901-1902-1903-1904-1905-1906-1907-1908-1909-1910-1911-1912-1913-1914-1915-1916-1917-1918-1919-1920-1921-1922-1923-1924-1925-1926-1927-1928-1929-1930-1931-1932-1933-1934-1935-1936-1937-1938-1939-1940-1941-1942-1943-1944-1945-1946-1947-1948-1949-1950-1951-1952-1953-1954-1955-1956-1957-1958-1959-1960-1961-1962-1963-1964-1965-1966-1967-1968-1969-1970-1971-1972-1973-1974-1975-1976-1977-1978-1979-1980-1981-1982-1983-1984-1985-1986-1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-

តំលៃ 3500 រៀល

សៀវភៅនៃ ក្រុមសៀវភៅ ខ្ញុំចង់ដឹង ដែលបានចេញផ្សាយរួចហើយ :

ឆ្នាំ ២០០៣

សៀវភៅទាំងពីរនេះជា
មគ្គុទ្ទេសក៍ដ៏ល្អសំរាប់
ជួយកសាងអនាគតអ្នក

Éditions SIPAR - ផ្ទះលេខ 9 ផ្លូវ 21 ទន្លេបាសាក់ ចំការមន ភ្នំពេញ កម្ពុជា
ទូរស័ព្ទ : (855-23) 216 001 - ទូរសារ : (855-23) 987 908
Email : siparedition@online.com.kh